

OPINNÄYTETYÖ

"Koska saan tavata perhettäni?"

Tutkimus Covid-19 pandemian vaikutuksesta
kulttuurienvälisiin perheisiin ja ihmissuhteisiin

Christine Aalto

Yhteisöpedagogi (AMK)

(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(11/2023)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus (AMK)

Tekijä: Christine Aalto

Opinnäytetyön nimi: ”Koska saan tavata perhettäni?” Tutkimus Covid-19 pandemian vaikutuksesta kulttuurienvälisiin perheisiin ja ihmissuhteisiin

Sivumäärä: 58 ja 10 liitesivua

Työn ohjaaja: Susanna Pitkänen

Työn tilaaja: Familia ry

Tämä opinnäytetyö on suunnattu Familia ry:lle. Tässä opinnäytetyössä haluttiin selvittää, miten kahden kulttuurin perheet ovat kokeneet Covid-19 koronaviruksen aiheuttaman pandemia-ajan.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, miten kahden kulttuurin perheet selviytyivät pandemiasta ja minkälaisia positiivisia keinoja perheet käyttivät. Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia pysäytti maailman vuonna 2020. Siitä alkoi reilu kolmen vuoden epätietoisuus, pelko ja suru kahden kulttuurin perheissä, sillä pandemian aiheuttamat rajoitukset näkyivät erityisesti matkustamisessa. Monet eivät päässeet matkustamaan toiseen maahan tapaamaan perhettään, sukulaisiaan tai muita läheisiään.

Tutkimuksen menetelminä käytettiin verkkokyselyä sekä ryhmähaastatteluita. Perheet toivat esille omia kokemuksiaan pandemiasta. Monet kokivat surua ja epätietoisuutta, jotka johtuivat Covid-19 koronaviruksen aiheuttamasta pandemiasta. Vastauksissa ilmeni perheiden erilaiset kokemukset lähes kolmen vuoden ajalta. Monien perheiden arki on palautunut lähes samanlaiseksi, kuin ennen pandemiaa, pienin muutoksin.

Vastauksien perusteella tein yhteenvedon perheiden positiivisista käytännöistä pandemian ajoilta. Teemoina olivat: perheet, sukulaiset ja läheiset, koulu, harrastukset ja työt, henkinen ja fyysinen hyvinvointi sekä vertaistuki.

Asiasanat: perheet, monikulttuurisuus, ihmissuhteet, Covid-19, pandemiat

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in NGO and youth work, Bachelor's Degree

Author: Christine Aalto

Title: "When can I see my family?" Study on how the Covid-19 pandemic has affected intercultural families and relationships

Number of Pages: 58 and 10 attachment pages

Supervisor: Susanna Pitkänen

Commissioned by: Familia ry

This thesis is aimed at the Familia ry. In this thesis, I wanted to find out how the intercultural families have experienced the pandemic period caused by the Covid-19 coronavirus.

The aim of the study was to find out how the intercultural families survived the pandemic and what positive means the families used during the pandemic. A pandemic caused by the Covid-19 coronavirus stopped the world in 2020. That was the beginning of three years of uncertainty, fear, and grief in the intercultural families, as the restrictions caused by the pandemic were particularly evident in travel. Many were unable to travel to another country to meet their family, relatives, or other loved ones.

The research methods used were an online survey and family interviews. Families discussed their own experiences from the time of the pandemic. Many experienced grief and uncertainty from the time of the pandemic. Everyday life has returned to almost normal, like before the pandemic, with minor changes.

Based on the answers, I summarized the positive family practices during the pandemic. The themes were families, relatives and loved ones, school, hobbies and jobs, mental and physical well-being, and peer support.

Keywords: families, multiculturalism, human relations, Covid-19, pandemics

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS.....	8
	2.1 Työn tilaaja	8
	2.2 Työn tarkoitus ja tavoite	8
3	KAHDEN KULTTUURIN PERHEET.....	10
	3.1 Kahden kulttuurin perheet Suomessa.....	10
	3.2 Kahden kulttuurin perheen puoliso Suomessa	12
	3.3 Kahden kulttuurin perheen lapset Suomessa	14
	3.4 Yksi perhe, monta kulttuuria.....	15
4	COVID-19.....	17
	4.1 Pandemian vaikutukset kahden kulttuurin perheisiin	17
	4.2 Pandemian vaikutukset Familia ry:n toimintaan.....	21
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	23
	5.1 Verkkokyselyt.....	23
	5.2 Ryhmähaastattelut.....	24
	5.3 Aineiston analyysi.....	27
	5.4 Eettisyys.....	27
6	TULOKSET	29
	6.1 Kahden kulttuurin perheiden taustatiedot	29
	6.2 Pandemian vaikutukset perheiden arkeen.....	31
	6.3 Positiiviset käytännöt pandemian ajoilta	40

6.4	Pandemian aiheuttamat haasteet	41
6.5	Perheiden ajatuksia pandemian ajalta	45
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
7.1	Perheiden arki (koulu, harrastukset, työt).....	48
7.2	Perhe- ja muut ihmissuhteet.....	50
7.3	Matkustaminen.....	51
7.4	Vertaistuki.....	52
7.5	Yhteenveto	53
8	POHDINTA	55
8.1	Yhteisöpedagogin näkökulma.....	56
8.2	Ammatillinen kehittyminen ja oma oppiminen	57
8.3	Tilaaajan palaute.....	57
	LÄHTEET	59
	LIITTEET	64

Liite 1. Yhteenveto kahden kulttuurin perheiden positiivisia käytäntöjä pandemian ajalta

Liite 2. Summary of intercultural families positive practice of during the pandemic

Liite 3. Verkkokysely

Liite 4. Web survey

Liite 5. Haastattelurunko

Liite 6. Interview base

1 JOHDANTO

Kolme vuotta sitten Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia aiheutti globaalin pysähdyn alkuvuodesta 2020. Myös Suomessa rajoitettiin liikkumista ja asteittain suljettiin muun muassa päiväkodit, koulut ja harrastuspaikat, ravintolat sekä virastot (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Maailman terveysjärjestö WHO suositteli matkustamisen välttämistä Covid-19 koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi (World Health Organization 2020a). Muutos tuntui ja näkyi monissa kahden kulttuurin perheissä. Moniin maihin asetettiin erilaisia rajoitustoimenpiteitä, kuten maahantulokieltoja ja karanteeneja sekä pitkiä matkustusrajoituksia, joka vaikeuttivat matkustamista (European Council 2022).

Erilaisten matkustusrajoitusten takia monet ulkomailla asuvat henkilöt eivät päässeet matkustamaan kotimaahansa. Pahimmillaan rajoitustoimenpiteet ilmenivät niissä tilanteissa, kun evättiin jopa kansalaisten matkustusoikeuksia omaan kotimaahansa. Matkustusrajoitusten vuoksi lentoliikenne oli selvästi vähentynyt tai jopa täysin pysähtynyt (Vuento 2022, 175). Valtiot ympäri maailman asettivat erilaisia ja eri pituisia poikkeusoloja. Ohjeistuksia muutettiin herkästi Covid-19 koronaviruksen levittyessä. Pahimmillaan tiedottaminen oli epäselvää tai vähäistä. Uusien virusaaltojen jatkuessa epävarmuus kasvoi erityisesti kahden kulttuurin perheissä.

Opinnäytetyöni aihe perustuu Familia ry:n opinnäytetyöehdotuksiin. Familia ry on kahden kulttuurin perheiden etua ajava järjestö. Järjestö halusi selvityksen siitä, kuinka Covid-19 pandemia on vaikuttanut kulttuurienvälisiin perheisiin ja ihmissuhteisiin. Pidemmän päälle epävarmuus tulevasta aiheuttaa ahdistusta ja pelkoa. Kuinka kriiseistä voidaan selviytyä jatkossa? Tulevaisuudessa tulemme varmasti kohtaamaan uusia pandemioita.

Opinnäytetyön aihe koskettaa minua henkilökohtaisesti. Oma perheeni edustaa kahden kulttuurin perheitä, joten pandemia vaikutti ja näkyi arjessamme. Perheemme seurasi eri maiden uutisointia Covid-19 koronaviruksesta. Eniten pohditutti se, koska maiden rajat taas aukeaisivat ja mahdollistaisi turvallisen matkustamisen. Koska puolisoni ja lapseni pääsisivät taas tapaamaan heidän sukulaisiaan ja muita läheisiään?

Covid-19 pandemia on ohi ja maailma on jälleen auki. Kuitenkin monet henkilöt kantavat taakkaa globaalista sulkeutumisesta. Miten jatkossa kahden kulttuurin perheet voisivat ylläpitää suhteitaan erilaisten pandemioiden jyllätessä?

Opinnäytetyön aiheesta syntyneet pohdinnat ja kysymykset mietityttivät minua. Miten Familia ry voisi hyödyntää tutkimuksen tuloksia? Tästä syntyi ajatus yhteenvedon kokoamisesta kahden kulttuurin perheiden kokemuksista pandemian ajalta. Halusin ennen kaikkea tuoda esille perheiden positiivisia kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten selviytyä pandemian ajalta. Kahden kulttuurin perheiden vanhempien kokemusten lisäksi halusin mahdollistaa lasten ja nuorten oman äänensä esille tuomista sekä jakaa heidän omia kokemuksiaan ja näkemyksiään pandemian ajalta. Haastatteluun kuitenkin ilmoittautuivat vain pienten lasten perheet. Tämän vuoksi en voinut keskittyä erityisesti lasten ja nuorten kokemuksiin pandemian ajalta.

Tässä tutkimuksessa on hyödynnetty verkkokyselyä (Liite 3 ja 4), sekä haastatteluita kahden kulttuurin perheiden kanssa (Liite 5 ja 6). Haastatteluun osallistui kolme perhettä. Tutkimuksella halusin mahdollistaa kahden kulttuurin perheitä tuomaan oman äänensä esille pandemian ajalta. Pandemia on vaikuttanut eri lailla perheisiin, mutta jokainen kokemus on yhtä tärkeä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten kahden kulttuurin perheet ovat kokeneet pandemia-ajan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

2.1 Työn tilaaja

Familia ry on valtakunnallinen kahden kulttuurin perheiden asiantuntijajärjestö, joka on perustettu vuonna 1988. Familian tavoitteena on tukea kahden kulttuurin perheiden hyvinvointia tarjoamalla niin tietoa ja neuvontaa, kuin vapaaehtois- ja vertaistoimintaa, sekä edistää kahden kulttuurin perheiden ja suomalaisten huomioimista yhteiskunnassa (Familia ry 2023, 3–4). Lisäksi järjestö haluaa kehittää lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmää tukemaan kaksikulttuurisia ja monikielisiä perheitä.

Familia järjestää erilaista toimintaa ja tukea niin valtakunnallisesti, kuin paikallisesti. Familian toiminta järjestetään aina turvallisessa ilmapiirissä. Järjestön kautta voi osallistua erilaisiin vertaisryhmiin aina vauvaa odottavista perheistä vaariin, ja toimintaa järjestetään kotouttamisvaiheesta työnhakuryhmille. Familia ry tarjoaa ryhmätoimintojen lisäksi neuvontaa myös ammatillisille ja opiskelijoille (Familia ry 2023, 3–4).

Ainoana Suomessa toimivana kahden kulttuurin perheiden asiantuntijajärjestönä Familian missiona on tukea kahden kulttuurin perheiden hyvinvointia. Lisäksi Familian visiona on mahdollistaa jokaisen kahden kulttuurin perheen jäsenen kokevan tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnan jäsenenä. Tavoitteena on saada suomalaista yhteiskuntaa tunnistamaan kahden kulttuurin perheiden tarpeita ja oikeuksia. Familia on aktiivinen maahanmuuttaja- ja perhejärjestöjen välisen dialogin ja yhteistyön edistäjä, sekä osa Monimuotoiset perheet -verkostoa. (Familia ry 2023, 3–4.)

2.2 Työn tarkoitus ja tavoite

Löysin sattumalta Familia järjestön alkuvuodesta 2023 ja aloin heti tutkimaan heidän kotisivujaan. Familian toiminta vaikutti minuun voimakkaasti. Olen itse kahden kulttuurin perheestä ja Familia ry:n toiminta on mielestäni hyvin tärkeää sekä tarpeellista suomalaisessa yhteiskunnassamme. Vertaistuen tarvetta ei voi vähätellä ja sitä Familia pystyy toiminnallaan tarjoamaan.

Tiedämme sen, että maailma globalisoituu ja sen myötä monikulttuuriset perheet kasvavat (Anglé 2014, 5). Halusin selvittää, voinko tehdä Familia ry:lle opinnäytetyön. Järjestön kotisi-

vuilta löytyi aiheuuttelo erilaisista opinnäytetyöehdotuksista. Otin yhteyttä järjestön toiminnanjohtajaan ja aiheeksi valikoitui Covid-19-koronaviruksen jälkeinen tutkimus siitä, kuinka pandemia on vaikuttanut kulttuurienvälisiin perheisiin ja ihmissuhteisiin.

Opinnäytetyön aihe on tärkeä, koska vuonna 2020 alkanut Covid-19 koronavirus aiheutti globaalin pysähtymisen, joka vaikutti eri tavoin monien perheiden elämään. Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia on ollut täysin ennennäkemätön tapahtuma, johon ei osattu etukäteen varautua (Kuusiahho 2020, 10; Vuento 2022, 11). Globaali pysähtyminen vaikutti myös perheeseeni, kun puolisoni vanhemmat eivät voineet matkustaa Suomeen tapaamaan heidän ensimmäistä lastenlastansa. Myös lähipiiristämme löytyi vastaavanlaisia kokemuksia. Maailmassa on paljon kahden kulttuurin perheitä, joihin pandemia on vaikuttanut tavalla tai toisella.

Pandemia aiheutti monissa perheissä ahdistusta ja epätietoisuutta. Monet maat asettivat erilaisia matkustusrajoituksia, jotka vaikeuttivat perheiden ja ystävien tapaamisia yli rajojen (European Council 2022; Knaus 2022). Eritoten lasten ja nuorten hyvinvointi koostuu sujuvasta arjesta sekä turvallisesta kasvu- ja elinympäristöstä ja perhepiiristä, kuten harrastuksista, ystäväistä ja isovanhemmista. Perheet eivät ole voineet tukeutua tavanomaiseen lähipiiriin, kuten isovanhempiin tai muihin tukiverkostoihin (Valtioneuvosto 2021, 18, 33). Kuinka kahden kulttuurin perheet sopeutuivat pandemiaan? Suomesta löytyy muutamia tutkimuksia Covid-19 vaikutuksista mm. nuorten ja lasten arkeen. Kuitenkin tarvitaan tutkimuksia pandemian vaikutuksesta kahden kulttuurin perheisiin ja ihmissuhteisiin. Miten tulevaisuudessa voimme varautua vastaaviin tapahtumiin, kun pahimmillaan perheet ja ystävät eivät pääse tapaamaan toisiaan?

Tutkimuskysymykseni valikoituvat seuraavanlaisesti; onko Covid-19 pandemia vaikuttanut kahden kulttuurin perhe- ja ihmissuhteisiin, kohtasivatko kahden kulttuurin perheet uusia haasteita pandemian myötä ja minkälaisia positiivisia käytäntöjä kahden kulttuurin perheille jäi pandemian myötä? Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää pandemian vaikutuksia kahden kulttuurin perheisiin, sekä tehdä kooste hyvistä käytännöistä, kun perheet eivät voineet tavata muita omaisia ja läheisiä toisesta kotimaasta. Opinnäytetyön tuloksista hyötyvät Familian lisäksi kahden kulttuurin perheistä kiinnostuneet henkilöt. Myös kahden kulttuurin perheiden tai henkilöiden kanssa työskentelevät voivat saada laajempia näkökulmia pandemian vaikutuksista kahden kulttuurin perheisiin.

3 KAHDEN KULTTUURIN PERHEET

Nykyajan ihmiset liikkuvat, opiskelevat, työskentelevät, solmivat suhteita ja pakenevat maasta toiseen. Maailma muuttuu monimuotoisemmaksi, myös suomalainen yhteiskunta. Nykypäivänä maahanmuuttaja muuttaa erinäisistä syistä. Globalisoitumisen myötä Suomessa on monia kahden kulttuurin perheitä. Monikulttuurisia perheitä pidetään uudenaikaisena ja monitahoisena ilmiönä, vaikka eri etnisten ryhmien ja kulttuurien välisiä liittoja on ollut aina olemassa (Anglé 2014, 30).

Maahanmuutto voi tapahtua positiivisen tai negatiivisen tapahtuman kautta, joka vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen. On kuitenkin muistettava, että maahanmuutto on stressiä tuottava muutos maahanmuuttajan elämässä (Schubert 2013, 63). Yhteiskunnassa meidän tulee osata keskustella maahanmuuttajista ja nähdä heitä yksilöinä (Alitolppa-Niitamo & Fågel & Säävälä 2013, 17). Maahanmuutto aiheuttaa muutosta yhteiskunnassa, joka on näkynyt myös lainsäädännön muutoksilla. Yhdenvertaisuuslaki (Finlex 1325/2014) takaa yhdenvertaisia oikeuksia työntekoon ja toimeentuloon riippumatta sukupuolesta tai ihonväristä. Monikulttuurisuus laajenee, jonka vuoksi tulee huomioida kielellisiä ja kulttuurisia toimintatapoja yhteiskunnassa.

3.1 Kahden kulttuurin perheet Suomessa

Tässä opinnäytetyössä käytän kahden kulttuurin perhe -termistöä, jolla tarkoitetaan myös monikulttuurisia perheitä. Monikulttuurisuudella tarkoitetaan väestön kulttuurista ja etnistä monimuotoisuutta (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7). Kahden kulttuurin perhe -termistöä on alettu pikkuhiljaa käyttää laajemminkin. Väestöliitto on käyttänyt kahden kulttuurin perhe -termiä kuvastaakseen kahden kulttuurin perheitä (Lainiala & Säävälä 2012, 16). Monikulttuuriset perheet voidaan nähdä toisinaan negatiivisena puolena erityisesti poliittisissa maahanmuuttokeskusteluissa, vaikka termillä on laajempi merkitys (Familia ry 2021; Säävälä 2021, 125).

Familia ry käyttää kahden kulttuurin perheitä määritelmänä niihin perheisiin, joissa molemmat kumppanit ovat syntyneet eri maissa (Familia ry 2021). Kulttuurilla tarkoitetaan puolisoitten synnyinmaata. Perheellä tarkoitetaan kahden aikuisten liittoa, oli lapsia tai ei. Tässä opinnäytetyössä keskitytään lapsiperheisiin, joiden kotona asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Kaksi-kulttuurisissa perheissä yhdistyvät kulttuurit ja kielet.

Kulttuuri käsitteenä voi olla laaja riippuen keskustelijan näkökulmista. Kulttuuri voi olla näkyvää, kuten ruokataivat ja pukeutuminen. Uskonnot ja arvot ovat näkymättömiä kulttuurin piirteitä. Rimpiläinen toteaa tekstissään, että kulttuurilla on vaikutusta ihmisten toimintaan ja ajatteluun (Rimpiläinen 2016, 6). Kansat ovat rakentaneet yhtenäistä kulttuuria, jolla erotetaan muista yhteisöistä. Tässä opinnäytetyössä kulttuuri-identiteetti muodostuu kulttuurin, kielen ja historian ympärille. Nämä ovat havaittavissa kahden kulttuurin perheissä.

Perhe muodostuu yhdessä asuvista avo- tai avioliitossa olevista henkilöistä. Perheissä voi olla lapsia joko molemmilla tai yhdellä vanhemmilla, tai ei ollenkaan lapsia. Tilastokeskus (2019) määrittelee perheen korkeintaan kahtena perättäisenä sukupolvena. Näin perheiden muut sukulaiset eivät kuulu perheväestöön. Tämä näkemys voi poiketa eri kulttuureissa. Monissa kulttuureissa ydinperhettä ajatellaan laajempaan perhekokonaisuutena. Eri kulttuureilla on erilaisia käsitteitä siitä ketkä kuuluvat perheeseen. Perheen mallit ja roolitukset vaihtelevat myös eri kulttuureissa. (Appolis 2012, 10–11.)

Tilastokeskuksen viimeisimmän tutkimuksen mukaan Suomessa oli 1 464 768 perhettä vuoden 2022 lopussa (Tilastokeskus 2023c). Näistä lapsiperheitä oli 38% eli yhteensä 552 034. Suomessa asui 2022 vuoden lopussa 69 580 avo- tai avioliitossa olevaa perhettä, joista toinen puoliso on suomalainen ja toinen puoliso ulkomaalaistaustainen (Tilastokeskus 2023a.). Lisäksi Suomessa asui 70 242 avo- tai avioliittoperhettä, joissa molemmat puoliset ovat ulkomaalaistaustaisia. Suomessa asuu näin ollen lähes 140 000 kahden kulttuurin perhettä. Suomalaistaustaiseksi lasketaan ne henkilöt, joilla on vähintään toinen vanhemmista syntynyt Suomessa. Ulkomaalaistaustaiseksi sen sijaan lasketaan ne henkilöt, joiden molemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla (Säävälä 2021, 124; Tilastokeskus 2023a).

Kaikista lapsiperheistä vain 5% eli 27 602 edustivat niitä lapsiperheitä, joissa toinen vanhempi oli kotimaankielinen (puhuvat joko suomea, ruotsia tai saamea) ja toinen vieraskielinen. Kokonaan vieraskielisiä perheitä oli 11% eli 60 724. (Tilastokeskus 2023c.) Perheistä 4% eli 22 081 olivat kokonaan ruotsinkielisiä ja 2% eli 11 040 perheistä käytettiin kotimaisia kieliä. Tästä voidaan todeta, että Suomessa 121 447 perhettä ovat joko monikielisiä tai käyttävät muuta kuin pelkästään suomen kieltä.

Tilastokeskuksen mukaan viimeisimmän vieraskielisten tutkimuksen mukaan Suomessa asui 496 000 henkilöä, joiden kieli oli jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Tilastokeskus 2023b). Tämä kattaa 9 prosenttia koko Suomen väestöstä. On kuitenkin huomioitava, että toistaiseksi

Suomessa voi merkitä ainoastaan yhden äidinkielen väestörekisteriin (Säävälä 2021, 125; Tammenmaa 2020, 9). Näin ollen tämä ei anna koko totuutta monikulttuurisista perheistä. Tässä opinnäytetyössä keskitytään perheiden kulttuuriin, johon vanhempien kielet ovat sidoksissa.

Muuttaessa uuteen maahan molemmat puoliset joutuvat joustamaan eritavoin. Kahden kulttuurin perheissä ja erityisesti vanhemmuudessa voidaan ajatella olevan enemmän haasteita, kuin valtaväestön parisuhteissa ja perheissä. Väestöliiton tutkimuksessa on kuitenkin todettu, että kahden kulttuurin parisuhteissa ja lastenkasvatuksessa ei ole sen enempää haasteita, kuin valtaväestöperheissä (Lainiala & Säävälä 2012, 75, 91).

Kahden kulttuurin perheissä on erilaista syvyyttä, johon vaikuttaa kulttuurien lisäksi molempien vanhempien lapsuus ja vanhemmuuden mallit sekä vanhempien keskinäiset suhteet. Kahden kulttuurin vanhemmat ovat sitoutuneita kasvattamaan lapsiaan monikulttuurisessa ympäristössä. Toisinaan kasvatuksessa on iloa ja toivoa, toisinaan epätoivoa (Cools 2011, 199). Lasten kielitaito ja ymmärrys kommunikoida vanhempien lisäksi sukulaisten ja ystävien kanssa rikastuttavat ja tuovat iloa ja toivoa. Näissä monikulttuurisissa perheissä on kahdenverroin juhlistavaa molempien vanhempien puolelta. Lisäksi matkustaminen toiseen maahan toisen vanhemman perheen luokse on ainutlaatuinen kokemus. Tämä rikastuttaa lapsen arkea ja vähentää huolta siitä missä kasvattaa lasta ja minkälaiseen kulttuuriin lapsi sopeutuu. Kahden kulttuurin lasten kasvattamisessa vanhemmat joutuvat tasapainoilemaan mahdollisten haasteiden ja mahdollisuuksien välillä (Cools 2011, 200).

3.2 Kahden kulttuurin perheen puoliso Suomessa

Kasvavan väestön myötä meidän tulisi laajentaa käsityksiämme suomalaisuudesta nykypäivänä. Uudet kulttuurit, tavat ja normit tulevat esille maahanmuuttajien myötä. Maahan muuttaneet kohtaavat monenlaisia haasteita asettuessaan uuteen maahan. Suomalainen elämäntapa, toimintamallit sekä kulttuurikäsitteet voivat olla erilaisia verrattuna kotimaahan (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 5). Suomalaisiin voi olla vaikea tutustua, ja toisinaan yhteiskuntaa on pidetty hitaasti lämpiävänä (Anglé 2013, 51). Muutto uuteen maahan voi aiheuttaa monille kulttuurishokin. On tärkeää kokea uudessa asuinmaassa olonsa turvalliseksi ja tutuksi (Schubert 2013, 64).

Jokainen meistä haluaa tulla kohdatuksi yksilönä. Maahanmuuttajia tulee huomioida yhteiskunnassa kehittämällä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Toimiva vuorovaikutus vähentää niin

epätietoisuutta kuin epäluuloisuutta puolin ja toisin. Muutosprosessi voi olla pitkä, jossa käydään läpi eri vaiheita. Työllistyminen on yksi monista väylistä sopeutua yhteiskuntaan (Anglé 2014, 39). Myös ystävyysuhteiden luominen kantaväestön kanssa vaikuttaa positiivisesti sopeutumiseen (Schubert 2013, 65).

Sopeutuminen uuteen maahan ja kulttuuriin voi viedä jonkin aikaa. Tähän vaikuttavat monet tekijät, kuten maahanmuuttajan ikä sekä yksilölliset piirteet ja yhteiskunnan asenteet maahanmuuttajia kohtaan (Anglé 2014, 51; Schubert 2013, 67). Kotoutuminen vaatii maahanmuuttaneelta uudenlaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen oppimista. Kotoutuminen on pitkä prosessi, jossa maahanmuuttaja joutuu hieman sivuuttamaan tuttuja asioita ja toimintatapoja (Schubert 2013, 64). Kotouttamista helpottaa sopivan tasapainon löytäminen kahden kulttuurin väliltä. Viestintäteknologian muuttuessa maahan muuttaneet voivat pitää yhteyttä helpommin kotimaahansa, joka omalta osin helpottaa kotoutumista uuteen maahan. Luomalla uusia sosiaalisia verkostoja maahanmuuttaja voi helpottaa kotoutumistaan uuteen maahan (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7).

Maahan muuttaneelle on tärkeää ylläpitää kulttuurista identiteettiä. Kulttuurinen identiteetti on inhimillinen tapa kuulua ryhmään (Hammar-Suutari & Pitkänen & Raunio & Säävälä 2011, 20). Kulttuuri ei ole kuitenkaan pysyvä ominaisuus. Kulttuurinen identiteetti muuttuu ja kasvaa vuosien varrella. Kulttuuri-identiteetti muuttuu myös muuttaessa uuteen maahan sekä parisuhteissa. Eläminen uudessa kulttuurissa, jossa totutut toimintamallit eivät ole yhtenäiset valtaväestön kanssa lisäävät stressiä (Schubert 2013, 63). Aikuisella maahan muuttaneella on elämäkokemusta vanhasta kotimaastaan. Hän kantaa mukanaan arvoja ja elämäntapoja, joiden ympärille on kasvanut kulttuurinen identiteetti (Schubert 2013, 67).

Muuttaessa uuteen maahan lapsuuden perheenjäsenet jäävät asumaan toiseen maahan. Tämä dynamiikka muuttaa perhekokonaisuutta. Lapsen syntymä usein tiivistää suhteita omiin vanhempiin. Maahan muuttaneelle tämä voi olla vaikeampaa etäisyyksien takia. Vanhemmuus on uudenlainen ja haastava elämänvaihe, vaikka samanaikaisesti hyvin onnellinen muutos (Isosävi & Kuittinen 2013, 85). Lapsuudessa omaksuttua kulttuuria halutaan viedä omille jälkeläisille. Uuteen maahan asettunut äiti tai isä voi kaivata oman sukunsa tukea ja läsnäoloa uudella tavalla (Lainiala & Säävälä 2012, 77). Lasten myötä maahan muuttaneelle aukeaa uudet kulttuuriset näkemykset, tavat ja käytännöt, kuten neuvolapalvelut. Maahan muuttaneelle voi olla vierasta suomalainen kasvatuskulttuuri, jossa lähisuvulla tai muilla yhteisöillä on pienempi rooli varsinaisessa lastenkasvatuksessa (Isosävi & Kuittinen 2013, 86). Onkin erittäin tärkeää huomioida

maahanmuuttajien sosiaalisia verkostoja. Nämä vaikuttavat niin yksilön, kuin perheen hyvinvointiin.

3.3 Kahden kulttuurin perheen lapset Suomessa

Kahden kulttuurin perheen lapset pääsevät kasvamaan monipuolisessa ympäristössä. Parhaimmillaan heistä tulee maailmankansalaisia, jotka ovat avoimia erilaisuudelle sekä ymmärtävät kulttuurieroja ja oppivat puhumaan useampia kieliä. He oppivat poimimaan eri kulttuureista itselleen tärkeitä puolia ja arvoja (Alitolppa-Niitamo & Leinonen 2013, 108–109; Järvenpää 2011, 44). Toisinaan lapset ja nuoret kokevat yhteentörmäyksiä kahden kulttuurin perheissä. Tällöin on hyvä päästä jakamaan omia kokemuksiaan muiden samanlaisessa elämäntilanteessa olevien lasten ja nuorten kanssa. Vertaistuki on tärkeää myös lapsille ja nuorille.

Lasten ja nuorten elämä on täynnä mahdollisuuksia, erilaisineen polkuineen. Kuinka lapset ja nuoret tasapainoilevat perheen kulttuuria siinä maassa, jossa asuvat sekä ylläpitävät suhteita toisen vanhemman kotimaahan? Järvenpää (2011, 67) totesi kirjoituksessaan, kuinka sukulaisten tapaamiset koettiin tärkeäksi sekä olivat merkittäviä lapsuuden muistoja.

Jokainen meistä syntyy johonkin kulttuuriympäristöön. Kuulumalla johonkin ryhmään voimme samaistua ja tuntea yhteenkuuluvuutta muiden kanssa. Perheen kautta opimme minkälaisia arvoja, näkemyksiä ja normeja käytämme kasvaessamme yhteiskuntaan (Järvenpää 2011, 7). Lapset omaksuvat ja oppivat perheiltään perinteitä ja tapoja, jotka vaikuttavat koko elämänkaaren ajan. (Anglé 2014, 58). Lasten luonnollinen maailmankatsomus syntyy kasvamalla tiettyyn kulttuuriin ja käyttäytymismalliin. Oppimalla tiettyjä ajatus-, tunne- ja käyttäytymismalleja lapset kasvavat toimimaan tietyn kulttuurin tapojen mukaisesti (Anglé 2014, 31; Järvenpää 2011, 7). Näitä varhaislapsuudessa opittuja tapoja on vaikeaa, muttei mahdotonta muuttaa aikuisena.

Järvenpään (2011, 45) pro gradu -tutkimuksessa ilmeni, että monikulttuurisista taustoista lähtöisin olevat nuoret ovat ohjautuneet kansainvälisille aloille joko opiskelemaan tai työskentelemään. Monet ovat myös halunneet muuttaa joksikin ajaksi toisen vanhemman kotimaahan. Samaisessa tutkimuksessa kahden kulttuurin perheiden lapset ovat kertoneet kuinka kulttuuriperinteet ovat ilmenneet perheissä, joko tiedostamatta tai tiedostaen (Järvenpää 2011, 47, 50).

Monikulttuurisessa ympäristössä lapset joutuvat rakentamaan ja toisinaan etsimään omaa kulttuuri-identiteettiään kahden kulttuurin ja kahden maan väliltä. Kasvaessaan lapsi ja nuori joutuu toisinaan muodostamaan uudelleen omaa identiteettiään, johon voi sisältyä kahden kulttuurin

normien ja roolimallien hyväksymistä ja hylkäämistä (Järvenpää 2017, 11–12). Lapsen ja nuoren identiteetin rakentumista määrittävät perheen lisäksi myös asuinmaa ja sen ympäristö. Nämä kaikki rakentuvat minäkuvaan. Oman kulttuuri-identiteetin muodostaminen on elämänmittainen kasvuprojekti.

Kulttuuri-identiteetti ilmenee eri lailla Suomessa syntyneiden ja ulkomailla syntyneiden kahden kulttuurin lasten välillä. Suomessa syntyneillä lapsilla voi puuttua konkreettinen kosketuspinta toisen vanhemman synnyinmaahan (Järvenpää 2011, 52). Kulttuurikosketus voi jäädä vähäiseksi, jos maahan muuttanut vanhempi ei ole tuonut kulttuuria esille perhe-elämässä. Lasten ja nuorten kulttuuri-identiteettiin vaikuttavat voimakkaasti muut perheenjäsenet, sukulaiset ja ystävät. Lisäksi, jos matkustaminen toiseen maahan ja etäsuokulaisten ja -ystävien vierailu puolin ja toisin on vähäistä, voi tämä kaikki vähentää kulttuurikosketusta (Järvenpää 2011, 52). Molempien vanhempien kulttuurit voivat sekoittua yhteen, jolloin lasten ja nuorten voi olla vaikea hahmottaa ominaispiirteitä kummastakin kulttuurista.

3.4 Yksi perhe, monta kulttuuria

Kahden kulttuurin perheissä vanhemmilla voi olla erilaisia kokemuksia, käsityksiä tai odotuksia perherooleista. Näihin perheisiin luodaan uutta, niin kutsuttua kolmatta kulttuuria (Lainiala & Säävälä 2012, 76). On tärkeää, että molemmat puoliset hyväksyvät toistensa kulttuurit. Kahden kulttuurin perheissä on voimaannuttavia ja uuvuttavia puolia. Kommunikointi, joustavuus ja halu ymmärtää toista ovat suhteiden tärkeimpiä puolia (Lainiala & Säävälä 2012, 52). Vanhemmuus voi olla haastavaa ja väsyttävää, oli mistä kulttuurista tahansa. Lasten syntymä tai erilaiset kehitysvaiheet voivat mahdollistaa erilaisia ristiriitoja, varsinkin jos kasvatukselliset käsitykset eroavat toisistaan (Anglé 2014, 114; Lainiala & Säävälä 2012, 82).

Kahden kulttuurin perheissä oletetaan molempien vanhempien ylläpitävän omaa kulttuuriaan. Tämä voi näkyä tavoissa, uskonnossa, kielessä ja normeissa. Vanhemmilla voi olla myös erilaiset sukupuolirooleihin liittyvät mallit ja kokemukset (Anglé 2014, 35–36). Myös erilaiset käytännöt ilmenevät laajemmin, kuin saman kulttuurin perheissä (Anglé 2014, 43). Lasten hoito tai elämäntapa voi ilmetä eri tavalla suhteutettuna valtaväestöön. Lainiala & Säävälä (2012, 101–102) toteavat teoksessaan kuinka kahden kulttuurin perheet ovat alustavasti vaikeammassa asemassa lastenhoitoavun suhteen verrattuna valtaväestön perheisiin Toisen puolison vanhempien ja muiden läheisten asuessa ulkomailla, on perheiden lastenhoitoapua jo lähtökohtaisesti vähemmän tarjolla.

Suhteen edetessä puoliset joutuvat tekemään erilaisia kompromisseja, kuten missä maassa asutaan tai missä lomat vietetään, miten ylläpidetään omia arvoja ja kulttuureja, entäpä missä ja miten lapsia kasvatetaan. Suhteessa joudutaan neuvottelemaan useammin ja löytämään ratkaisu, jossa puoliset voivat tulla toisiaan vastaan (Cools 2011, 195).

Kahden kulttuurin perheissä joudutaan punnitsemaan perheen roolien muotoutumista. Lapsuudenkodissa kokemat ja opitut roolit ja käyttäytymiset voivat muodostua erilaisiksi kahden kulttuurin perheissä (Anglé 2014, 56). Puolisoilla voi olla isoja odotuksia ja näkemyksiä, jotka pahimmillaan tuovat haasteita perhe-elämään. Tätä on myös havaittavissa valtaväestön perhe-elämässä. Todennäköisimmät haasteet kahden kulttuurin perheissä voivat aiheuttaa arvot, elämäntapa, kieli, ruokakulttuuri tai erilaiset ajattelutavat. Toisinaan sosiaalisen statuksen muutos, kuten työttömyys, voi aiheuttaa haasteita perheissä (Anglé 2014, 99). Haasteet voivat olla arkipäivän asioita tai suurempia, kuten talous, puolisoitten välinen kommunikointi tai ympäristöstä ilmenevät muut tekijät. Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia aiheutti monissa perheissä monenlaisia muutoksia tai haasteita.

4 COVID-19

Maailman terveysjärjestö World Health Organization ilmoitti Covid-19 koronaviruksesta ensimmäisen kerran vuoden 2019 lopussa. Pian alkuvuodesta 2020 Covid-19 oli laajentunut pandemiaksi (World Health Organization 2020b). Pandemialla tarkoitetaan tilannetta, jossa epidemiat leviävät yli maanosien aiheuttaen merkittävää uhkaa kansanterveydelle sekä uhkaavat terveydenhuollon palveluiden riittävyyttä (Punainen Risti 2022).

Koronavirukset ovat suuri joukko viruksia, joita on todettu niin ihmisillä kuin eläimillä. Pandemian aiheuttama koronavirus on tunnettu SARS-CoV-2 viruksena (European Centre for Disease Prevention and Control 2022). Kuten tyypillisesti viruksissa, myös koronaviruksesta on ilmennyt laaja joukko erilaisia koronaviruksen varianteja. Covid-19 koronavirus levisi nopeasti pisara- ja kosketustartuntana aiheuttaen äkillisesti globaalin pysähdyksen. Covid-19 itämisajaksi on arvioitu 1–4 vrk ja oireet ilmaantuvat useimmiten 3. päivänä tartunnasta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.) Tämä mahdollisti vakavan taudin kehittymisen, joka muuntautui herkästi uusien epidemia-aaltojen muodoissa (Linnanmäki 2022, 3). Suurin osa väestöstä on sairastanut Covid-19 lieväoireisena. Riski sairaalahoitoon on iäkkäillä sekä useamman perussairausten omaavilla henkilöillä. Pahimmillaan osa sairastuneista on tarvinnut sairaala- ja tehohoitoa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023).

4.1 Pandemian vaikutukset kahden kulttuurin perheisiin

Covid-19 koronaviruksen laajennettua pandemiaksi monet maat asettivat erilaisia rajoitustoimenpiteitä. Suomessa Covid-19 koronaviruksen leviämisen ehkäisy näkyi eri ohjeistuksien ja päätöksien muodossa. Maaliskuussa 2020 Suomeen asetettiin ennennäkemättömät poikkeusolot. Tuolloin hallitus asetti valmiuslain käyttöön. Päätöksillä pyrittiin estämään koronaviruksen leviäminen (European Council 2022; Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Ensimmäiset rajoitukset näkyivät matkustamisen rajoituksessa ulkomaille ja Suomeen. Tämän jälkeen keväällä 2020 alettiin sulkemaan kouluja ja opetukset järjestettiin etänä. Myös valtion ja kuntien harrastustilat ja kulttuuritalot suljettiin, sekä rajoitettiin kokoontumista kymmeneen henkilöön (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Ihmisiltä kiellettiin vierailut vanhusten ja muiden riskiryhmien asumispalveluihin ja ulkopuolisten vierailut erilaisissa hoitolaitoksissa kiellettiin tietyin ehdoin. Myös Uusimaa suljettiin kahdeksi viikoksi vuonna 2020 (Sisäministeriö 2020). Lähes

kolmen vuoden aikana asetettiin monenlaisia rajoituksia, joita vähennettiin tai lisättiin Covid-19 koronaviruksen aaltojen yhteydessä.

Covid-19 koronavirus levisi herkästi globaalisti vaikuttaen samalla ihmisten arkeen. Eri maissa asetetut yhteiskunnalliset torjuntatoimet paljastivat yhteiskunnan haavoittuvuuden. Mahdolliseen pandemiaan oli varauduttu huonosti ympäri maailman (Vuento 2022, 109). Covid-19 koronavirus on aiheuttanut erilaisia vakavia kriisejä terveydenhuollossa (Säävälä 2021, 105). Tämä näkyi ihmisten välille aiheutuneena eriarvoisuutena. Kuten Linnanmäki (2022, 4) totesi kirjoituksessaan, on hyvin tärkeää saada erilaisten ihmisten kokemuksia ja näkökulmia esille, jotta voisimme varautua seuraaviin pandemioihin.

Covid-19 koronavirus aiheutti muutoksia sekä asioiden uudelleen järjestelyä kaikissa kotitalouksissa (Anttila, Hakovirta, Kaittila & Salin 2020). Monet aloittivat etätöskentelyn kotona, osalta päättyivät työt kokonaan. Lapset ja nuoret kävivät etäkoulua kotoa käsin. Osa lapsista ei päässyt päiväkotiin, elleivät vanhemmat työskennelleet yhteiskunnan kriittisten alojen parissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Isovanhempia sekä ystäviä ei voitu tavata, ja ulkoilussa piti pitää etäisyyttä muihin ihmisiin. Kokoonnutiset rajoitettiin alle kymmeneen henkilöön julkisilla paikoilla. Ihmiskontaktien lisäksi monia palveluita karsittiin. Ulkomailta palatessa tuli pitää kahden viikon karanteeni (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Myös WHO antoi suosituksia pandemian hillitsemiseksi (World Health Organization 2020a).

Reilun kolmen vuoden kuluttua pandemian alkamisesta pandemian hillitsemiseksi asetetut rajoitukset ovat poistuneet. World Health Organization (2022) ilmoitti Covid-19 globaalien pandemian pahimman vaiheen olevan ohi lokakuussa 2022. Lopulta toukokuun alussa 2023, World Health Organization (2023) totesi, ettei Covid-19 koronavirus aiheuta enää maailmanlaajuisia terveysuhkaa.

Covid-19 koronaviruksen aiheuttamia vaikutuksia on alettu tutkia monissa maissa. Pandemian vaikutus on heijastunut monien elämään. Eritoten tämä on heijastunut lapsiin ja nuoriin erilaisien rutiinien muuttumisen ja rajoitusten myötä. Koulujen sulkeminen, harrastuksien keskeyttäminen sekä kavereiden ja sukulaisten tapaamisten rajoittaminen ovat näkyneet nuorten mielenterveysongelmien kasvamisessa (Anttila ym. 2020; Vuento 2022, 182). Pelastakaa Lapset (2021, 4) selvityksen perusteella 47% nuorista koki henkisen hyvinvointinsa huonontuneen ja

48% nuorista koki, ettei heidän tarpeitaan tai mielipiteitään kuunneltu erilaisten Covid-19 rajoitusten toteutuksissa. Tämä on näkynyt nuorilla tulevaisuuteen liittyvissä ajatuksissa, kuten vaikeuksina työpaikkojen tai opiskelupaikan saamisessa.

Kuitenkin pandemian myötä joissakin perheissä on arvostettu yhteisen ajan lisääntymistä. Yhteinen aika on pääasiassa tuonut iloa (Kuusiahho 2020, 38). Perheenjäsenet ovat mahdollisesti lähentyneet (Valkendorff 2022, 81). Lähentyneet suhteet voimistavat perheiden välisiä suhteita. Pelastakaa lapset (2021, 13) tutkimuksessa 41% nuorista kertoi viettävänsä enemmän aikaa perheen ja läheisten kanssa. Lähentynyt aika on voinut näkyä erilaisissa päivittäisissä askareissa tai harrastamisen muodossa. Perheet ovat voineet ulkoilla enemmän yhdessä esim. luonnossa (Anttila ym. 2020). Rajojen vapautuminen merkitsi perheille läheisyyden palaamista, sekä fyysisempää yhdessäoloa (Valkendorff 2022, 83).

Kuinka paljon Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia on vaikuttanut kahden kulttuurin perhe- ja ihmissuhteisiin? Henkilökohtaisesti pandemia on vaikuttanut paljonkin elämääni. Palasin Australiasta Suomeen huhtikuun alussa vuonna 2020 ja jouduin viettämään kahden viikon karanteenin. Keväällä 2020 sosiaali- ja terveysministeriö ohjeisti jokaisen Suomeen matkustaneen henkilön pitämään kahden viikon karanteenin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020; Vuento 2020, 123). Puolisoni oli jäänyt Australiaan ja odotimme tuolloin esikoistamme hyvin varhaisilla viikoilla. En vielä tiennyt miten pitkään koronaviruksen aiheuttamat rajoitukset tulisivat vaikuttamaan meidän elämäämme. Onneksemme puolisoni pääsi Suomeen ennen lapsemme syntymää ja pystyimme jatkamaan elämäämme perheenä samassa maassa.

Näin jälkikäteen olen miettinyt kyseistä aikaa. Matkustaminen takaisin Suomeen oli stressaavaa aikaa, sillä lentoliikenne maailmalla oli minimalista ja kallista. Puolisoni joutui anomaan poistumislupaa Australiasta (Australian Border Force 2021). Ulkomaalaisena puolisona hänellä oli oikeus saapua maahan, joka katsottiin kuuluvan rajoitusluokka 2 eli pakottaviin perheasioihin (Rajavartiolaitos 2021). Ennen puolisoni saapumista Suomeen, keräsin todisteita parisuhteestamme ja hänen oikeudestaan matkustaa Suomeen. Tuolloin Suomessa vaadittiin erilaisia matkustustodisteita (Maahanmuuttovirasto 2020; Ulkoministeriö 2022). Monissa muissa maissa matkustusrajoitukset olivat Suomea tiukempia. Pahimmillaan kaksoiskansalaiset joutuivat anomaan toistamiseen poistumislupaa (Australian Border Force 2021). Toki Suomessa oltiin tarkkoja siitä, ketkä pystyivät matkustamaan Suomeen (Rajavartiolaitos 2021; Ulkoministeriö

2020; Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Pandemia herätti pelkoa siitä, olisiko puolisoni pääsyt mukaan esikoisemme synnytykseen. Tämä oli yksi monista esimerkkitapauksista kahden kulttuurin perheistä pandemian aikana.

Valitettavasti Suomessa oli vain vähän uutisointia kahden kulttuurin perheiden tilanteista. Media julkaisi muutamia uutisia suomalaisten tai kaksoiskansalaisten ollessa jumissa ulkomailla vuoden 2020 puolella (Ervasti 2020; Jaskari 2020a; Jaskari 2020b). Ulkoministeriö (2021) kertoi tiedotteessaan, kuinka Covid-19 koronavirus on aiheuttanut yhteydenottoja suurlähetystöihin tai konsulaatteihin. Huoli oli todellinen pandemian aikana, erityisesti kahden kulttuurin perheillä. Perheet eivät tieneet, koska olisivat voineet tavata seuraavan kerran toisiaan. Myös pelko sairastumisesta Covid-19 koronavirukseen vaikutti matkustamiseen. Uutisissa kritisoitiin ihmisten matkustamista pandemian aikana ulkomaille, mutta monissa perheissä se oli ainoa tapa nähdä sukulaisia tai muita läheisiä.

Erilaiset digitaaliset alustat tulivat pandemian myötä viimeistään tutuiksi. Videopuheluista tuli oivaltava tapa ylläpitää ihmissuhteita ja vaihtaa kuulumisia erilaisten rajoitusten ollessa voimassa (Anttila ym. 2020). Kuitenkin pelkkien kuvien lähettäminen ei aina korvaa läheisyyttä (Kuusiahho 2020, 39). Matkustusrajoitusten vuoksi monet eivät päässeet matkustamaan ja olemaan fyysisesti läsnä kahden kulttuurin perheiden elämässä. Kahden kulttuurin perheissä fyysinen läsnäolo on tärkeää muun muassa lasten toisen kielen oppimisen kannalta (Appolis 2012, 35; Järvenpää 2011, 67).

Perheessämme puolisoni sukulaiset pääsivät ensimmäisen kerran halaamaan lastamme hänen ollessa 1v 7kk ikäinen. Australia oli yksi viimeisistä maista, jotka avasivat rajojaan matkustamiselle vuoden 2022 puolella (Australian Government 2022; Cassidy & Knaus 2022; Mercer 2022). Minkälainen tilanne olisi ollut, jos maiden rajat olisivat vielä kiinni tai Covid-19 pandemia olisi jatkunut pahemmin? Olisiko tilanne erilainen, jos sukulaiset olisivat voineet matkustaa aikaisemmin Suomeen näkemään vastasyntynyttä? Olisiko tapaamiset vahvistaneet suhdetta puolin ja toisin? Monille perheille esimerkiksi vauva-ajan jakaminen perheiden ja muiden läheisten kesken on koettu tärkeäksi, mikä oli pandemian aikana vaikeaa (Kuusiahho 2020, 40).

Olisivatko kansalaiset alkaneet ajan kuluessa protestoimaan laajemmin matkustusrajoituksia? Olisiko ihmisiltä loppunut ymmärrys ja kärsivällisyys? Pieniä mielenosoituksia oli havaittavissa vuoden 2020 aikana (Vuento 2022, 109). Matkustusrajoitukset eri valtioissa herättivät kahden kulttuurin perheissä surun ja kaipuun lisäksi ahdistusta ja epätoivoa (Cassidy & Knaus

2022). Kahden kulttuurin perheissä joudutaan muutenkin punnitsemaan esimerkiksi perheen varallisuutta. Tämä vaikuttaa vierailuun toiseen kotimaahan ja lomien suunnitteluun (Järvenpää 2011, 68–69).

Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia vaikeutti hetkellisesti matkustamista. Tämä näkyi isona kaipuuna toiseen kotimaahan, kun kahden kulttuurin perheillä oli epätietoisuutta tulevaisuudesta. Koska omia perheenjäseniä, sukulaisia tai ystäviä voi taas tavata? Omassa lähi-piirissäni Covid-19 koronavirus aiheutti pelkoa tulevaisuudesta. Missä oli turvallista olla? Tämä näkyi monien suomalaisten paluumuutona (Niemonen 2020). Mutta mitä kahden kulttuurin perheet kokivat pandemian ajalta Suomessa asuessa? Tässä opinnäytetyössä selvitetään kahden kulttuurin perheiden ajatuksia ja tunteita Covid-19 koronaviruksen aiheuttamasta pandemiasta.

4.2 Pandemian vaikutukset Familia ry:n toimintaan

Asiantuntijahaastattelu tuo näkökulmaa Familia järjestön toiminnasta pandemian aikana. Mitä ajatuksia järjestön jäsenillä ja ei-jäsenillä heräsi liittyen pandemiaan. Löysivätkö ihmiset Familia järjestön ja miten? Pystyttiinkö järjestöä tai sen toimintaa hyödyntämään pandemian aikana sekä herättikö pandemia ihmisissä tarvetta järjestötoiminnalle?

Familia ry:n toimintasuunnitelmassa todettiin Covid-19 pandemian vaikuttaneen kahden kulttuurin perheiden hyvinvointiin. Tämä näkyi yhteydenottoina perheiltä, joissa stressi ja huoli lisääntyivät (Familia ry 2023, 8–9). Matalan kynnyksen neuvonnalle ja avulle on suuri tarve.

Haastattelun on suorittanut tutkija Christine Aalto. Haastattelin Familia ry:n toiminnanjohtajaa Elina Helmasta. Pandemia vaikutti radikaalisti järjestön toimintaan, erityisesti keväällä 2020 (Helmanen 2023). Silloin jouduttiin siirtämään järjestön toimintaa verkkoon, muun muassa suomen kielen kurssit. Vuoden 2020 aikana monet ihmiset ottivat yhteyttä Familiaan. ”Ihmisillä oli suuri huoli”, Helmanen (2023) kertoi. Perheet olivat huolissaan siitä, kun eivät voineet tavata toisiaan. Myös oleskeluluvat ja viisumit eivät edenneet, koska lähetystöt olivat kiinni.

Familia oli ennen kaikkea huolissaan siitä, kuinka politiikassa ja erilaisissa keskusteluissa unohdettiin kaikki yllirajaiset suhteet. Erilaiset päätökset vaikuttivat ihmisten hyvinvointiin, kun ihmiset eivät voineet tavata puolisojaan, perheitään tai sukulaisiaan. Kahden kulttuurin perheiden huolet eivät tuntuneet yhtä merkittäviltä ihmisten tai poliittisissa keskusteluissa. Päätökset

ja tilanteet muuttuivat hitaasti, ja jonka vuoksi ihmisillä oli pitkään surua, huolta ja vihaa (Helmanen 2023).

Familia toteutti vaikuttamistyötä syksyllä 2020. Heillä oli viestintäkampanja, jonka aikana he nostivat esille muutamien ihmisten tarinoita tilanteestaan. Tuolloin he pääsivät tapaamaan silloisen ulkoministerin Pekka Haaviston valtiosihteerin Johanna Sumuvuoren kanssa. Samaisena syksynä lähetystöt alkoivat huomioimaan ihmisten lähettämiä oleskelulupia ja viisumeita. Helmanen (2023) pohti haastattelussa, olisiko tapaamisella ollut vaikutusta vai oliko kyseessä puhdas sattuma. Tärkeää on kuitenkin ottaa asioihin kantaa ja pyrkiä vaikuttamaan.

Familia tiedotti pandemiaan liittyvistä tilanteista omilla kanavillaan, kuten kotisivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. Familiaan ottivat yhteyttä niin jäsenet, kuin ei-jäsenet. Helmanen (2023) kertoi, ettei Familialla ole tarvetta erotella ketkä ovat jäseniä ja ketkä eivät. Familialle on tärkeää tehdä työtä kaikkien kahden kulttuurin perheiden eteen ja kaikki henkilöt voivat osallistua heidän toimintaansa.

Muutamat ihmiset löysivät Familian Love is not Tourism -liikkeen kautta. Liikkeen toiminta alkoi ruohonjuuritasolta tehden suurta vaikuttamistyötä globaalisti. Familia toteutti yhteistyötä liikkeen kanssa (Helmanen 2023). Love is not Tourism -liike teki aktiivista vaikuttamistyötä kevästä 2020 alkaen.

Pandemian alkaminen haastoi Familiaa siten, että organisaation käytännöt ja toimintatavat siirtyivät verkkoon. Yhdestä kokemuksesta oppineena Familia osaisi varautua tilanteeseen, jos rajat sulkeutuisivat uudelleen. Tämä näkyisi muun muassa reagoimalla nopeammin vaikuttamistyöhön, ottamalla kantaa ja vaikuttamalla esille nouseviin teemoihin (Helmanen 2023).

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön aiheen takia päädyin tutkimaan laadullisen haastattelu- ja kyselytutkimuksen avulla pandemian vaikutusta kahden kulttuurin perheiden ihmissuhteisiin. Tutkimuksen vastauksissa hyödynnän osittain narratiivista analyysia. Tutkimuksen vastauksissa tarkastellaan ja tuodaan ihmisten äänet kuuluviin, jotta voimme ymmärtää paremmin heidän kokemuksiaan pandemian ajalta (Vilka 2021, 115–116).

Laadullisen tutkimustavan avulla voidaan tutkia syvemmin opinnäytetyön kokonaisuutta (Vilka 2021, 11). Tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ilmiötä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin ja tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tiedon lisääminen. Näin ollen ilmiötä on hyvä tutkia useista eri näkökulmista saadaksemme luotettavaa ja selkeämpää tulosta (Ojala, Moilanen & Ritalahti 2015, 105). Tutkimuksen tukemiseksi pyrin löytämään kirjallista tietoa lähi-vuosilta.

Verkkokyselyt ja ryhmähaastattelut on tärkeä suunnitella hyvin ja huolellisesti. Huolellisesti pohditut ja valitut kysymykset voivat tukea opinnäytetyön ilmiön kirjoittamista (Vilka 2021, 14). Haastatteluissa voi ilmetä yllättäviä vastauksia, joita tutkijana joudun käymään läpi. Tutkijana peilaan jatkuvasti tutkimusteoriaa ja ihmisten arkitodellisuuden vastauksia. Vilka (2021, 14) vertaa teoksessaan hermeneuttista kehää tutkimuskohteen ja oman ajattelun kehittämisesistä ja ennen kaikkea ilmiön ymmärtämistä. Opinnäytetyön aiheen tutkiminen on jatkuvaa oppimista ja reflektointia niin haastateltavien, kuin omien kokemusten kautta.

5.1 Verkkokyselyt

Kyselylomakkeet ovat käytännöllinen tapa saada näkemyksiä tutkimuksen kysymyksiin. Verkkokyselyssä hyödynsin Webropol-verkkokyselyä, joka on kätevä keino tavoittaa tutkimukseni kohderyhmää. Tiedon kerääminen sähköisen kyselylomakkeen avulla on nopeaa ja käytännöllistä tänä päivänä. Tärkeintä on pyrkiä tavoittamaan oikeat henkilöt (Ojala, Moilanen & Ritalahti 2015, 128–129). Julkaisin verkkokyselyn Familia ry:n sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeessä sekä muutamissa Facebook-ryhmissä.

Verkkokyselyssä on tärkeää suunnitella kysymykset huolellisesti. Tämä helpottaa vastauksien analysointia ja tutkimista. Lisäksi on tärkeää kirjoittaa ja muotoilla kysymykset ymmärrettäväksi (Vilka 2021, 73–75). Tämä näkyi yhä uudelleen verkkokysymysten hiomisessa ja niiden

testaamisella lähipiirissäni. Palautteiden perusteella osasin muuttaa kysymysten muotoilua parempaan suuntaan. Myös Vilkka (2021, 75–76) suosittelee teoksessaan kysymysten testaamista.

Verkkokyselyn suunnittelussa pyrin välttämään väittämiä tai oletuksia. Halusin mahdollistaa vastaajille omien kokemusten pohtiminen ja niiden avaamisen. Omat kokemukseni olivat todellisia pandemian ajoilta, mutta tutkijana minun tulee muistaa kokemuksia olevan yhtä monta kuin vastaajiakin. Kyselyyn oli mahdollista vastata suomeksi tai englanniksi. Kielen kääntäminen ei ole aina yksinkertaista. Tiedostan, että kysymykset voivat näyttäytyä eri lailla riippuen vastaajan kieli- ja kulttuuritaustoista. Tutkijana pyrin siihen, että kysymykset ovat mahdollisimman neutraaleja ja helposti saavutettavissa kaikille vastaajille.

Verkkokysely avattiin heinäkuun puoleessa välissä. Kysely oli auki reilun viiden viikon ajan. Kyselyyn vastasi yhteensä 26 vastaajaa. Ajankohtaan nähden olin hyvin tyytyväinen vastaajien määrään. Verkkokyselyyn vastattiin anonyymisti, joka saattoi nostaa vastauksien määrää.

Verkkokyselyssä on kuitenkin riski tulla väärinymmärretyksi. Väärinymmärretyksi tulemisen välttämiseksi pohdin toistuvasti kysymysmuotojen kirjoittamista ymmärrettävään muotoon. Kysymykseni tulee olla tarkoituksenmukaisia tutkittavaa ilmiötä varten (Vilkka 2021, 75–76). Kyselyn jälkeen huolellisesti pohditut ja valitut kysymykset mietityttivät paljon, erityisesti vastauksien analysoimisessa. Valitettavasti verkkokyselyssä oli yksi kysymys, johon muutamat vastaajat totesivat kysymyksen olleen hankala. Tämän otin ehdottomasti kehitettäväkseni pohiessani kysymyksiä ryhmähaastatteluun.

Onnekseni verkkokyselyssä neljä vastaajaa olivat kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun perheenä, ja kolmen perheen kanssa sovittiinkin haastattelut. Näin pystyin tekemään lisäkysymyksiä niihin näkökulmiin, joihin halusin tarkennusta. Tutkijana halusin saada tarkennusta perheiden positiivisiin tapoihin pandemiasta selviytymiseen lapsiperheen arjessa sekä keinoja suhteiden ylläpitämiseen kahden maan välillä.

5.2 Ryhmähaastattelut

Kyselylomakkeiden ohella haastattelu on yksi käytetyimmistä menetelmätavoista tutkimustyössä. Ryhmähaastattelut ovat kasvattaneet suosiotaan (Hirsjärvi & Hurme 2022, 61). Ryhmähaastattelussa voin esittää tarvittaessa yksittäisiä kysymyksiä saadakseni syvällisempiä näkemyksiä. Halusin hyödyntää haastatteluita, jotta saisin syvällisempää ja laajempaa näkökulmaa perheiden kokemuksista pandemian ajalta.

Ryhmähaastattelun etuna on joustavuus ja suora kielellinen vuorovaikutus tutkittavien kanssa. Haastateltavien eleistä ja ilmeistä koostuvat ei-kielelliset vihjailut auttavat luomaan kokonaiskuvan vastauksista (Hirsjärvi & Hurme 2022, 32). Tutkijana pyrin välttämään asioiden liioittelamista tai vääristämistä. Tutkijana tarvittaessa varmistan vastauksia toistamalla niitä. Ryhmähaastattelussa observoin haastateltavien käyttäytymistä sekä reaktioita, mikä tukee haastateltavien vastauksia tai heidän ajatuksiaan. Kuitenkin tässä opinnäytetyössä ei käytetä observointia pääasiallisena tutkimusmenetelmänä. Observointi voi helpottaa haastattelua lasten kohdalla (Hirsjärvi ja Hurme 2022, 36). Ryhmähaastattelut toteutettiin etänä Microsoft Teamsin kautta.

Ryhmähaastattelu tarkoittaa tilannetta, jossa on paikalla useampi henkilö haastateltavana (Puusa 2020, 110). Tutkimuksessani ryhmähaastattelulla tarkoitetaan yhden perheen kerrallaan haastatteleminen. Pandemia vaikutti koko perheeseen, jolloin koin luontevaksi haastatella koko perhettä. Hirsjärvi ja Hurme (2022, 58–59) pohtivat teoksessaan haastateltavien määrää sekä haastateltavien valitsemista. Ryhmähaastattelun tarkoituksena on saada syvällisempää analysointia tutkimuksen teemaan. Vain muutamien henkilöiden haastatteluilla voidaan saada erilaisia ja yksityiskohtaisempia näkemyksiä ilmiöön.

Haastattelut sovittiin ja pidettiin syyskuun lopussa kolmen perheen kanssa. Haastattelut toteutettiin yksitellen ja puolistrukturoidusti. Haastattelut järjestettiin suomeksi tai englanniksi, yhdessä haastattelussa oli myös tulkki paikalla. Haastattelutapa mahdollistaa myös avoimia kysymyksiä ja näkemyksiä (Puusa 2020, 106). Puolistrukturoidussa haastattelussa jokaiselta ryhmähaastateltavalta kysytään samoja kysymyksiä. Näin haastateltavat voivat kertoa omaa näkökulmaa aiheeseen ja haastattelijana voin esittää täydentäviä kysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2022, 47).

Haastattelurunkoa täydennetään verkkokyselyistä ilmenneiden vastauksien perusteella. Tulokset kirjattiin perheittäin. Ryhmähaastattelussa haastattelijalla on tärkeä rooli keskustelun ohjauksessa. Toisinaan keskustelun ilmapiiri voi muuttua erinäisistä syistä. Haastattelijana minun tulee osata puuttua tilanteeseen. Toisinaan se voi tarkoittaa huomioon kiinnittämistä uuteen kysymykseen (Vilkkä 2021, 86). Tarkoituksena on kuitenkin järjestää mukava haastattelukokemus perheille, joten pyrin välttämään kielteisiä termejä tai liian arkaluontoisia kysymyksiä.

Verkkokyselyssä kahden kulttuurin perheestä vähintään toinen vanhemmista vastasi verkkokyselyyn. Ryhmähaastattelussa haluan kuitenkin tuoda esille kahden kulttuurin perheiden lasten

ja nuorten näkökulmia pandemian ajalta. Näin mahdollistetaan lasten ja nuorten omia näkökulmia perheiden kokemuksista pandemian ajoilta. Hirsjärvi ja Hurme (2022, 134) toteavat kirjassaan, että lapsia ja nuoria haastatellaan kolmesta eri pääsyistä. Yksi pääsyistä on lasten tutkimushaastattelu. Haastattelemalla eri-ikäisiä lapsia ja nuoria voidaan päästä lähemmäksi heidän käsityksiään ja näkökulmiaan pandemian ajoilta. Kuitenkin kaikkien kolmen perheiden lapset olivat noin 1–3-vuotiaita. Näin ollen nuoren iän vuoksi lapsia ei voitu haastatella, ja alkuperäinen idea vanhempien lasten äänen esille tuomisesta ei onnistunut. Mielenkiintoista oli, että nimenomaan pienten lasten perheet olivat kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun. Haastattelutilanteissa jokainen perhe pohti sitä näkökulmaa, jos heidän lapsensa olisivat olleet vanhempia eli kouluikäisiä pandemian aikana. Jokainen perhe oli helpottuneita siitä, että lapset olivat nimenomaa pieniä pandemian aikana.

Ryhmähaastattelut videoitiin. Tämä helpottaa tiedon litterointia. Tavoitteena on purkaa tietoa tekstiksi mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen. Tämä parantaa haastattelun laatua (Hirsjärvi & Hurme 2022, 190). Haastatteluista poimin oleellisimmat ajatukset ja näkemykset oppinäytetyötä varten. Kaikki haastattelut tulee tallentaa ja tuhota asianmukaisesti (Ojala, Moilanen & Ritalahti 2015, 106–108). Ennen haastattelua tulee varmistaa haastateltavien suostumus haastatteluun sekä haastattelun nauhoittamiseen.

Haastattelut toteutettiin Microsoft Teams -kokouksen kautta, joka mahdollisti haastattelutilanteen tallentamisen ja automaattisen tekstin puhtaaksikirjoittamisen. Haastattelut pidettiin sillä kielellä, jota kaikki haastatteluun osallistuneet ymmärsivät. Yhden perheen haastattelussa mukana oli myös tulkki, jonka perhe oli itse tilannut. Kaikki haastattelut kestivät noin 30 minuuttia. Haastatteluiden jälkeen aloin tutkimaan vastauksia mahdollisimman nopeasti. Näin tutkijana minun oli helpompi käsitellä haastatteluista kerättyä aineistoa tukemaan verkkokyselystä koottua pohjaa.

Tallensin niin Webropol-verkkokyselyn tulokset, kuin perheiden haastatteluista kootut tallenteet henkilökohtaiselle koneelleni sekä kouluni pilvitiedostoon. Tiedostoihin pääsi kirjautumaan ainoastaan suojatulla pin-koodilla tai salasanalla. Tulokset ja videot poistettiin omalta tietokoneeltani ja pilvipalvelusta heti tutkimustyön valmistuttua.

5.3 Aineiston analyysi

Laadullisesta tutkimuksesta kerättyä aineistoa halutaan tiivistää siten, että vastauksien selvittäminen tutkimuskysymyksiin on selkeämpää (Vilka 2021, 109). Tutkimuksessa kerättyä aineistoa tulee jakaa pienempiin osiin ja havainnoida vastauksia. Lopulta tulokset reflektoidaan yhdessä tutkimusteorian kanssa. Näin saadaan oma päätelmä tutkimustulokselle (Vilka 2021, 109).

Olen jakanut tutkimuksesta nousseita näkökulmia teemoittain. Tulosten analyysissa jaoin perheiden kokemukset pandemiasta seuraavanlaisesti; pandemian vaikutukset perheiden arkeen, positiiviset käytännöt pandemian ajoilta ja pandemian aiheuttamat haasteet. Perheiden vastauksista nousivat esille seuraavat teemat; perheen arki (koulu, harrastus, työ), perheiden ihmissuhteet, matkustaminen ja vertaistuki. Esille nousseita kokemuksia käydään läpi tarkemmin johtopäätökset -kappaleessa 7. Olen tutkinut paljon teoriaa, jonka jälkeen kokosin tutkimuskysymykset niin teorian kuin kokemuspohjan perusteella. Vastauksien analysoimisessa olen nostanut vastaajien vastaukset omaksi aineistoksi, jota olen reflektoinut teorian kanssa. Aineistoa tutkiessa ja analysoidessa olen edennyt tiedostamattani vuorotellen teema- ja narratiivisen analyysin mukaisesti. (Vilka 2021, 109–110; 115–116).

Ensikertalaisena tutkijana olin erittäin huojentunut, kun kyselylomakkeeseen oli vastannut 26 henkilöä. Vastaajista neljä halusivat osallistua haastatteluun, joista lopulta haastattelin kolmea perhettä. Hyödyntämällä molempia tutkimustapoja voin saada laajemman näkökulman tutkimukselleni. Hirsjärvi & Hurme (2022, 142) totesivat kirjassaan aineistoa runsaasti keräytyksi, jos tietoa saadaan kerättyä useammin kuin yhden kerran. Tämä tarkoittaa sitä, että samat henkilöt vastaavat sekä kyselyyn, että haastatteluun.

Vastauksien analysoimisessa vertasin sekä verkkokyselyn, että haastatteluiden tuloksia. Näin pystyin peilaamaan paremmin ihmisten kokemuksia kerättyyn tietoon. Aineiston analyysissa huomasin kehittyväni pala palalta, kun osasin reflektoida aineistoa ja koota keräämäni tiedot yhteen (Vilka 2021, 109–110). Tutkimuksessani halusin vahvasti tuoda kahden kulttuurin perheiden kokemukset esille.

5.4 Eettisyys

Tutkimusta tehdessä on tärkeää muista eettinen ote kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tutkimuseettisyys koostuu aina aineiston kokoamisesta sen käsittelyyn, säilyttämiseen ja hävittämiseen.

Tutkijana minun tulee olla huolellinen, tarkka ja rehellinen tutkimusaineistoa käsitellessä. Muiden kokoamia tutkimusaineistoja ja tuloksia tulee kunnioittaa. Tämä on tärkeää muistaa, sillä tutkijana olen valta-asemassa tutkimukseni suhteen. Aineiston kokoaminen, sen tulkinta ja eri aiheiden rajoitukset ovat vallan käyttöä tiedon tuottamisessa. Tutkijana minun tulee osata olla kriittinen aineistoa käsitellessä, sekä muistettava tuoda esille monta näkökulmaa yhden sijasta (Vilkka 2021, 80–87).

Tutkittava aihe on minulle läheinen ja herkkä. Se innostaa minua tutkimaan, mutta samanaikaisesti minun tulee olla kriittinen omasta näkökulmastani. Omia ajatuksiani on tärkeää tarkkailla, etten vahingossa anna omien kokemuksieni vaikuttaa aineiston käsittelyyn tai tulkintoihin (Vilkka 2021, 85–87). Tämä näkyy myös tilan antamisena haastateltavien omille kokemuksille, jotka voivat olla täysin erilaisia omieni kanssa.

Ennen tutkimukseen osallistumista olen informoinut haastateltavia heidän oikeuksistaan, kuten tietosuojailmoituksesta. Vanhemmilta pyydettiin lupa alaikäisten lasten haastattelemiseen. Haastateltavia informoitiin myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Tutkijana minulle on tärkeää, että haastattelutilanteessa jokaisella osallistujalla on turvallinen tila kertoa kokemuksistaan (Vilkka 2021, 85).

6 TULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi sekä verkkokyselyn, että perheiden haastattelun tuloksia. Verkkokyselyyn vastasi 26 henkilöä, joista haastattelin kolmea perhettä verkon välityksellä.

Perheenjäsenet olivat ilmoittautuneet halukkaaksi yksilöhaastatteluun perheenä täydentääkseen kokemuksiaan pandemian ajalta. Perheiltä haluttiin selvittää erityisesti niitä keinoja, millä suhteita ylläpidettiin kahden maan välillä ja minkälaisia positiivisia keinoja perheillä oli pandemiasta selviytymiseen arjessa.

Tulokset käydään läpi tutkimuskysymykseni mukaisesti ja olen koonnut olennaiset tiedot aiheen tutkimuksen kannalta. Kyselyyn oli mahdollista vastata joko suomeksi tai englanniksi. Kyselyssä haluttiin selvittää kahden kulttuurin perheiden kokemuksia, jolloin kieli ei voinut olla esteenä verkkokyselyyn vastaamiselle. Tuloksien anonymiteetin takaamiseksi englanninkielisissä lauseissa käytetään they-sanaa his/her-sanojen sijasta ja lapsesta käytetään child-sanaa boy/girl-sanojen sijasta. Myös suomenkielisissä lauseissa käytetään puoliso-sanaa mies/vaimo-sanojen sijasta.

Ensimmäisessä alaluvussa selvitellään kyselyn vastanneiden taustoja, toisessa alaluvussa käydään läpi miten Covid-19 pandemia on vaikuttanut kahden kulttuurin perheen arkeen ja ihmissuhteisiin, kolmannessa alaluvussa selvitetään perheiden positiivisia käytäntöjä pandemian ajalta ja lopuksi pohditaan perheiden haasteita pandemian aikana. Viidennessä alaluvussa perheet saivat kertoa yleisiä kokemuksiaan ja ajatuksiaan pandemiasta. Perheiden haastatteluiden vastaukset lisätään edellä mainittuihin kappaleisiin tukemaan verkkokyselyn tuloksia. Tuloksissa pyritään tuomaan esille kahden kulttuurin perheiden omia kokemuksia pandemian ajalta. Perheiden anonymiteetin suojelemiseksi kaikkia tietoja ei kerrota tarkkaan tai jätetään osatiedoista pois tutkimuksesta.

6.1 Kahden kulttuurin perheiden taustatiedot

Taustakysymyksissä pyritään tuomaan esille oleellisimpia tietoja perheistä. Ensimmäisenä lähdettiin selvittämään vastaajan roolia perheessä. Vastaajista vain yksi kertoi olevansa perheen isä ja 24 vastasi olevansa perheen äiti (N=25). Kyselyn sukupuolijakauma on epätasainen, sillä oletetusti vastaajat ovat naisennemistö. Kyselyssä mahdollistettiin myös bonusvanhemman tai perheen muun henkilön vastaaminen. Perheet ovat hyvin erilaisia, joten kyselyssä haluttiin

mahdollistaa oman roolin määrittely perheessä. Vastauksien analysoimisessa sukupuolta ei nosteta erityisemmin esille.

Verkkokyselyvastaajista N=23 kertoi syntyneensä Suomessa ja N=3 ulkomailla (N=26). Vastaajista N=7 kertoivat Suomeen muuttaneiden puolisoiden asuneen Suomessa alle 5 vuotta, N=10 6–10 vuotta ja N=8 yli 10 vuotta (N=25). Verkkokyselyn vastaajista N=13 kertoivat asuneensa perheenä Suomessa alle 5 vuotta, N=7 6-10 vuotta ja N=6 yli 10 vuotta (N=26). Vastauksista voidaan huomioida, että monissa perheissä ulkomailta muuttaneet puoliset olivat jo asuneet Suomessa pidempään, ennen kuin perheet muodostuivat. Tutkimuksessa selvitettiin myös perheiden puolisoiden kotimaata. Anonymiteetin takaamiseksi tutkimuksessa mainitaan pelkästään vastaajien maanosat. Vastaajista viisi ovat Aasiasta/Oseaniasta, kuusi Afrikasta, kahdeksan Euroopasta ja kaksi Pohjois-, Väli- ja Etelä-Amerikasta (N=22). Yksi vastaajista ei halunnut mainita maata, vaan totesi lapsen vanhemman asuvan ulkomailla. Kahden kulttuurin perheiden puoliset ovat kotoisin ympäri maailmaa, sillä mikään maa ei korostunut tässä tutkimuksessa.

Verkkokyselyn vastaajista N=14 kertoi olevansa 1–3 hengen perheitä ja N=12 4–6 hengen perheitä (N = 26). Vastaukset kuvasivat keskimääräistä perhekokoa Suomessa (Tilastokeskus 2023c). Tänä päivänä perheet voivat olla hyvinkin monimuotoisia ja kysymyksellä tarkoitettiin samassa kotiosoitteessa asuvia henkilöitä tai vuoroviikoin asuvia henkilöitä. Tutkimuksessa ei otettu erikseen huomioon yksittäisiä perhekokoja kuten yksinhuoltajaperheitä, koska tätä ei koettu oleelliseksi näkökulmaksi tutkimuksen osalta. Pandemia on vaikuttanut vaihtelevasti jokaiseen perheeseen perhekoosta huolimatta.

Tutkimuksessa oli kysymystyyppinä avoin vastaus perheiden lasten lukumäärän ja lasten iän kertomiseksi. Vastauksien analysoimisen helpottamiseksi olisi ollut viisaampaa tehdä yhden vastauksen monivalintakysymys perheiden lasten lukumäärästä. Taulukon avulla vastausmäärä olisi todennäköisemmin ollut suurempi, sillä verkkokyselyvastaajista vain 21 vastasi kysymykseen. Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin lasten ikää, josta olisi voinut tehdä myös oman monivalintakysymyksen. Tarkkuudesta huolimatta tämä oli minulta tutkijana huono tapa selvittää perheiden lasten lukumäärää ja ikää. Vaikka tutkimuksessa lasten iät ja lukumäärät eivät ole kaikkein merkittävin tieto pandemian vaikutuksen kannalta, tämä olisi kuitenkin mahdollistanut paremman analysoinnin. Tässä kysymyksessä avoin vastaus lisäsi kirjoitusvirheiden mahdollisuuksia, sillä yksi vastaajista oli kirjannut vain 2. Tämä vastaus jätettiin taulukosta, koska ei voitu selvittää tarkoittiko luku kahta lasta vai 2-vuotiasta lasta.

Verkkokyselyn vastaajista kaksi kertoi lastensa olevan täysi-ikäisiä, vaikka tarkoituksena oli tutkia perheitä, joissa asuu alaikäisiä lapsia ja nuoria. Otin kuitenkin vastaukset huomioon kokonaisuudessaan tutkimuksessa, koska lapset ovat voineet olla alaikäisiä pandemian aikana. Perheiden lasten iät jaettiin omaan taulukkoon (N=20). Lapsia oli yhteensä 34. Lasten lukumäärät jakaantuivat seuraavanlaiseksi; N=20 lapsista olivat 0-5-vuotiaita, N=7 6-10-vuotiaita, N=3 11-17-vuotiaita ja N=4 yli 18-vuotiaita. Osalla perheistä lapset ovat olleet hyvin pieniä pandemian aikana. Lasten iät vaikuttivat tutkimuskysymyksissä esitettyihin kysymyksiin. Tämä näkyi muun muassa kysymyksissä koskien lasten koulunkäyntiä tai harrastamista, sekä perheiden työssäkäyntiä. Vastaajista N=10 kertoi olevansa 1-lapsisia perheitä, N=6 2-lapsisia perheitä ja N=6 3-lapsisia perheitä (N=20). Verkkokyselyiden vastaajien lasten lukumäärät kuvaavat keskimäärin lapsiperheiden kokoa Suomessa, joka on keskimäärin 1,82 lasta (Tilastokeskus 2023c).

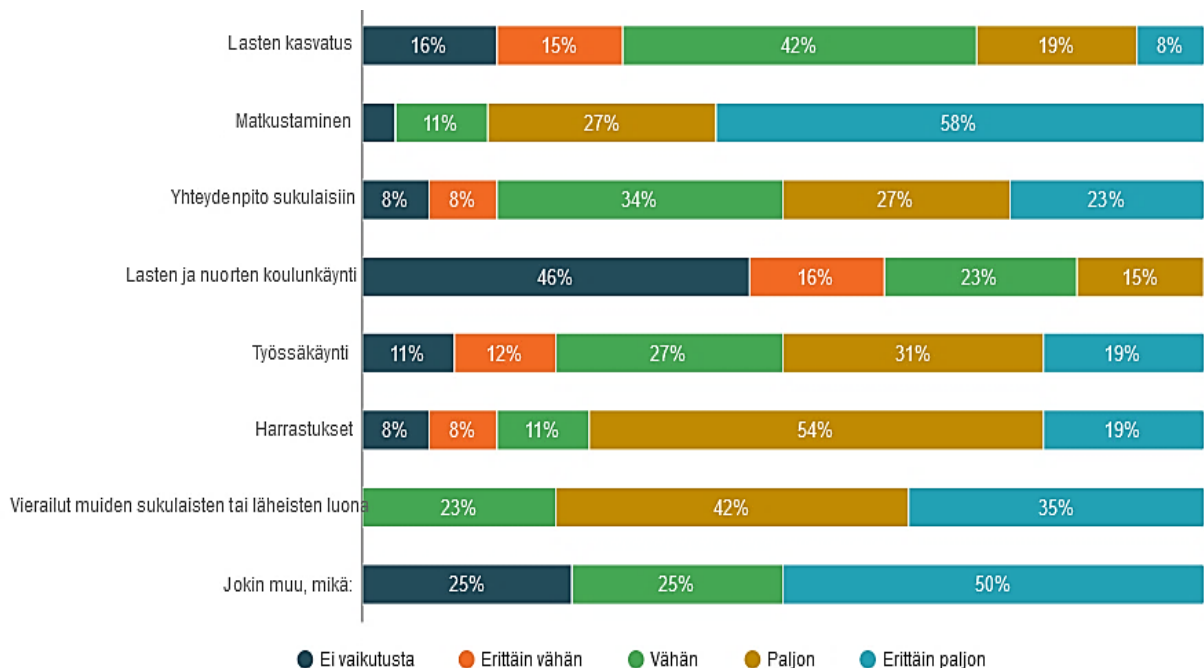
Kaikki verkkokyselyvastaajat kertoivat mitä kieliä perheessä käytetään, joista tuli yhteensä 67 kieltä (N=26). Kyselyssä oli mahdollista valita useampi kieli. Vastaajista N=24 käyttivät suomen kieltä, N=22 englannin kieltä, N=4 arabian kieltä ja N=3 ranskan kieltä. Anonymiteetin takaamiseksi N=17 ovat muita yksittäisiä kieliä. Englanti on kansainvälinen kieli, joten tämä näkyy perheissä osittaisena yhteisenä kommunikointikielenä, joka on yleistä kahden kulttuurin perheissä (Anglé 2014, 115). Kahden kulttuurin perheissä perheen vanhemmat voivat puhua lapsillensa omaa äidinkieltä, mutta sen lisäksi perheessä voidaan käyttää kolmatta kieltä. Myös haastattelutilanteissa kaikki perheet kertoivat käyttävänsä englannin kieltä keskustellessaan keskenään.

6.2 Pandemian vaikutukset perheiden arkeen

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten pandemian vaikutus mahdollisesti näkyi perheiden arjessa. Tällä tarkoitettiin muun muassa lasten kasvatusta, perhesuhteiden muuttumista ja matkustamista. Tätä kysymystä selvitettiin liukukytkimen avulla, johon vastasivat kaikki (N=26). Yksi kuvasi erittäin vähän ja neljä erittäin paljon. Ei ollenkaan vaikutusta -vaihtoehto oli mahdollista valita erikseen. Keskiarvoksi saatiin 3,0. Tästä voidaan päätellä, että pandemia vaikutti paljon perheiden arkeen.

Seuraavaksi selvitettiin missä tilanteissa pandemian vaikutus mahdollisesti näkyi arjessa. Tähän vastasivat kaikki (N=26). Taulukko vastauksien jakautumisesta kuvassa 1.

Kuva 1. Kysely: Missä tilanteissa pandemian vaikutus mahdollisesti näkyi arjessa?

Vastaajien kokemukset pandemian vaikutuksista arjessa vaihtelivat. Vierailut muiden sukulaisten tai läheisten luona oli ainoa taulukosta, jossa kukaan vastaajista ei valinnut ei vaikutusta. N=9 valitsi erittäin paljon, N=11 paljon ja N=6 vähän. Kysymyksen vastaukset eivät yllättäneet, sillä erilaiset rajoitukset näkyivät niin Suomessa, kuin maailmallakin (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2020; World Health Organization 2020a). Ihmisten liikkumista rajoitettiin ja kehoitettiin välttämään muiden ihmisten kohtaamista, erityisesti vanhempaa väestöä. Tämä on tietysti näkynyt monien perheiden arjessa, kun perheet eivät voineet tavata vanhempiaan tai pyytää lastenhoitoapua isovanhemmilta. Kahden kulttuurin perheissä läheisten tukiverkosto on muutenkin tavanomaista kapeampi, erityisesti sukulaisten osalta. Perheissä vain toisen vanhemman sukulaiset asuvat samassa maassa.

Kyselyssä selvitettiin pandemian vaikutusta lasten koulunkäyntiin. Vastaajista N=12 valitsi ei vaikutusta, N=4 erittäin vähän, N=6 vähän ja N=4 paljon. Tämän kysymyksen vastauksiin vaikutti oleellisesti vastaajien lasten ikä, sillä osa lapsista oli alle kouluikäisiä. Vaikka pandemia vaikutti koulunkäyntiin, vaikutus vaihteli perheissä.

Sen sijaan lasten kasvatukseen N=2 valitsi erittäin paljon, N=5 paljon, N=11 vähän, N=4 erittäin vähän ja N=4 ei vaikutusta.

”The pandemic didn't affect too much raising the child, because by the time they was born the limitations imposed by the pandemic were mostly eased...”

Pandemia saattoi vaikuttaa lasten kasvatukseen siten, että ketä tavattiin tai mitä perheessä harastettiin. Vaikka perheet noudattivat rajoituksia, he myös kokivat tarvitsevansa muiden aikuisten seuraa ja tukea.

Eniten arjessa pandemian vaikutukset näkyivät matkustamisessa, sillä vastaajista N=15 valitsi erittäin paljon, N=7 paljon, N=3 vähän ja N=1 ei vaikutusta. Monilla matkustusrajoitukset vaikuttivat sukulaisten matkustamiseen tai pahimmillaan oma puoliso jäi ulkomaille jumiin pandemian alkuvaiheessa.

”... kaikki sulkeutui, eikä mitään sosiaalista kanssakäymistä, saati matkustamista joko sallittu tai voinut muuten toteuttaa muiden maiden asettamien matkustusrajoitusten vuoksi...”

”Puoliso jäi jumiin kotimaahansa ihan pandemian alussa, seitsemäksi kuukaudeksi, kun matkusti siellä käymään, menolento ennen pandemian alkua ja yhtäkkiä lennot peruttiin takaisin.”

”Puoliso matkusti kotimaahansa maaliskuussa 2020 ja jäi sinne koska matkustusrajoitukset estivät hänen tulonsa takaisin parin kuukauden ajaksi.”

”Though not the only reason, because of Covid my child’s other parent was not able to travel to Finland to meet they child nor were we able to travel to meet them or theirs family...”

Tilanteet voivat olla myös päinvastaiset. Eräs haastatelluista perheistä totesi, että pandemian myötä treffikumppani jäi matkustusrajoitusten takia Suomeen ja pikkuhiljaa suhde kehittyi parisuhteeksi.

”... piipahtamaan Suomeen ja sitten hän jäikin tänne jumiin.. sitten me vaan katseltiin toisiamme, että hyvä idea ollakin oikeastaan yhdessä..” – Perhe 1.

Matkustusrajoitukset muuttuivat pandemian aikana. Tämä mahdollisti osan perheistä matkustamisen toisen vanhemman kotimaassa.

“..me ajettiin puolison kotimaahan autolla ja rajan ylittäessä puolisolle tuli kyynelneleet silmiin..” – Perhe 1

”Niin ku mä en päässyt käymään pitkään aikaan (kotimaassa)... kyllä sillä oli niinku semmoinen tunnelataus, että mä pääsen takaisin kotiin” – Perhe 1

Pandemian aikana monet maat muuttivat matkustusrajoituksiaan myös yllättäen. Eräs perhe kertoi matkustaneensa toisen vanhemman kotimaahan pienen lapsen kanssa, ja eräänä päivänä maa oli asettanut uudet rajoitukset, jotka vaikuttivat perheen lomailuun toisessa kotimaassa. Toinen perhe kertoi, että matkustusrajoitusten helpottuessa he olisivat voineet matkustaa puolison kotimaahan, mutta puolison raskaus oli siinä kohtaa jo pitkällä.

” ... when it (pandemic) was easy, and we could travel, but you were in too late phase of your pregnancy...” – Perhe 2

Perheet kertoivat, että osa heidän perheenjäsenistään tai sukulaisistaan pääsi matkustamaan Suomeen. Tällöin heidän oli mahdollista viettää aikaa yhdessä. Eräs perhe kertoi, että he pystyivät antamaan vierailijoille lahjoja/tuliaisia myös muille sukulaisille. Pandemian aikaan tämä oli eräs konkreettinen tapa muistaa muita sukulaisia, varsinkin kun perheet eivät tienneet koska pääsivät näkemään taas läheisiään.

” ... my sibling was able to visit to Finland” – Perhe 2

“Your cousin managed to visit here ... Then we gave them some presents to take back home.” – Perhe 3.

Kyselyssä selvitettiin myös pandemian vaikutusta työssäkäyntiin. Pandemia näkyi työelämän muutoksissa, kuten etätyöskentelyn määrän kasvamisessa. Vastaajista N=5 valitsi erittäin paljon, N=8 paljon, N=7 vähän, N=3 erittäin vähän ja N=3 ei vaikutusta.

”... Toisen vanhemman etätyö toi niin positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia perheen arkeen. Positiivista oli, että vanhempi oli enemmän läsnä, mutta toisaalta se vaikeutti arjen pyörittystä, kun toisen työntekoa ei halunnut häiritä.”

”Nythän on aika paljon (kokouksia) etänä netin kautta ja nyt se on hyvä” – Perhe 1.

” ... that it made work life more flexible, so there was something good about it too, like being able to work remotely and lots of companies have kept it that way... So, I think that's something positive that came from COVID at least” – Perhe 3.

Pandemia on vaikuttanut läheisten ja ystävien kanssakäymisiin. Vastaajista N=9 valitsi erittäin paljon, N=11 paljon ja N=6 vähän. Erilaiset rajoitukset vaikuttivat sosiaalisiin kanssakäymisiin niin perheissä, kuin yhteiskunnassa;

”... Pandemia vaikutti paljon esimerkiksi vertaistukeen vauva-aikana, ja vauva-ajan harrastusmahdollisuuksia ei käytännössä ollut...”

” ... we both had to work only remotely and hardly see anyone else. Consequently, it strongly affected our relationship because we practically had to be with each other and exclusively all the time for many months.”

”Pandemia rajoitti liikkumista, mutta kummallakin oli paljon töitä, lapsi päiväkodissa. Perusarki rullasi samalla lailla kuin ennenkin”

”... Vaikeinta oli eristäytyneisyys -- useimmat sukulaiset ja kaverit halusivat pitää täyttä eristystä, emmekä tavanneet juuri ketään...”

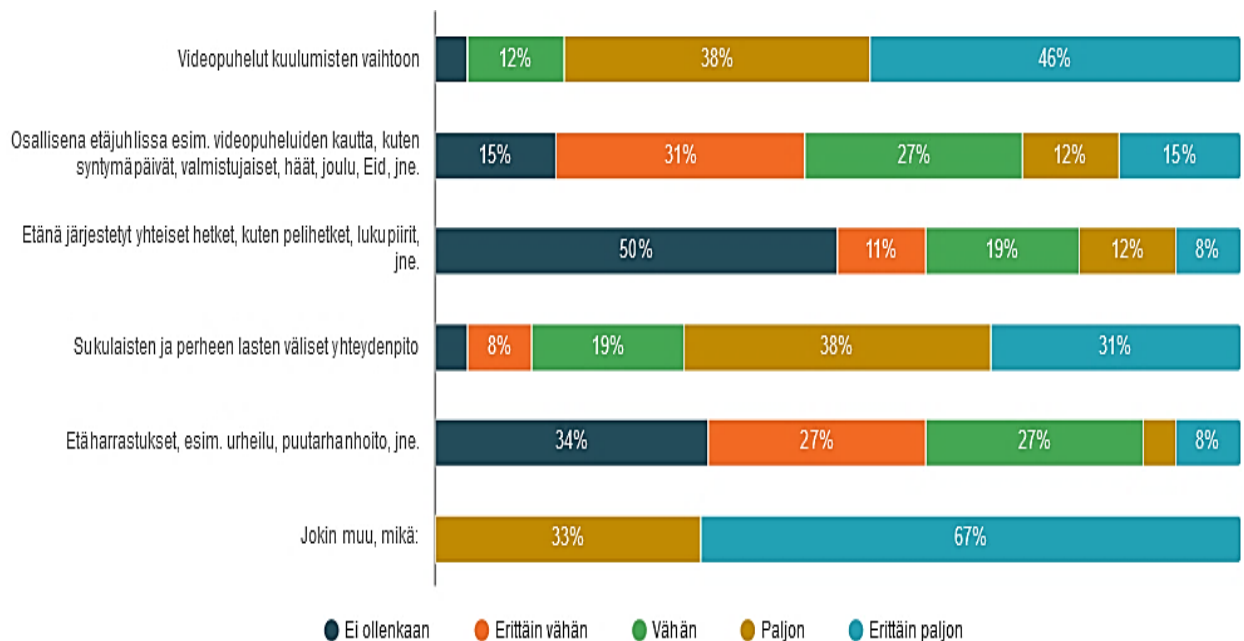
”Pandemialla oli myös positiivisia vaikutuksia perheessä. Molemmat vanhemmat olivat kotona pitkään vauvan syntymän jälkeen. Isovanhempi asui meillä 3kk vauvan syntymästä ja näin ollen sai osallistua ja auttaa vauva arjessa.”

Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa mihin muuhun pandemia on vaikuttanut arjessa. Nämä olivat muun muassa ”arki kokonaisuudessa”, ”opinnot”, ”parisuhde”, ”perheen puoliso jäi toiseen maahan”.

Kyselyssä selvitettiin liukukytkimen avulla, käyttivätkö perheet erilaisia digialustoja muiden sukulaisten ja läheisten yhteydenpitoon pandemian aikana, johon vastasivat kaikki (N=26). Yksi kuvasi erittäin vähän ja neljä erittäin paljon. Ei ollenkaan -vaihtoehto oli mahdollista valita erikseen. Keskiarvoksi saatiin 3,2. Tästä kysymyksestä pystyttiin päättämään, että perheet käyttivät paljon erilaisia digialustoja yhteydenpitoon sukulaisten ja läheisten kanssa.

Kyselyssä selvitettiin tilanteita, joissa perheet käyttivät erilaisia digialustoja muiden sukulaisten ja läheisten yhteydenpitoon pandemian aikana (N=26). Kyselyssä vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti. Taulukko vastauksien jakautumisesta kuvassa 2.

Kuva 2. Kysely: Minkälaisissa tilanteissa käytitte erilaisia digialustoja muiden sukulaisten ja läheisten yhteydenpitoon pandemian aikana?

Kyselyssä kysyttiin videopuheluiden käyttämisestä. Videopuheluita kuulumisten vaihtoon vastaajista N=12 valitsi erittäin paljon, N=10 paljon, N=3 vähän ja N=1 ei ollenkaan;

” With friends who live in Finland I was just chatting by text messages.”

”... Perheemme on kuuro, joten oli todella hyvä tuuri, että teknologia oli sen verran kehittynyt, että videopuheluita pystyi soittamaan”

”We did video calls a lot, like every week. It wasn't the same as real life, but it's still good.” – Perhe 3.

Kyselyssä selvitettiin, kuinka paljon perheet tukivat sukulaisten ja perheen lasten välisessä yhteydenpidossa. Vastaajista N=8 valitsi erittäin paljon, N=10 paljon, N=5 vähän, N=2 erittäin vähän ja N=1 ei ollenkaan digialustoja yhteydenpitoon;

” I hardly had to change anything, because my relatives live in my home country, so I was anyway mostly talking with them through video calls...”

”... Suurin osa sukulaistani ei käyttänyt silloin vielä digialustoja, siihen oli kaikkien pakko oppia koronan jatkuessa...”

”... They started to say like, let's call ‘mummo’ and let's call for ‘granddad...” – Perhe 3.

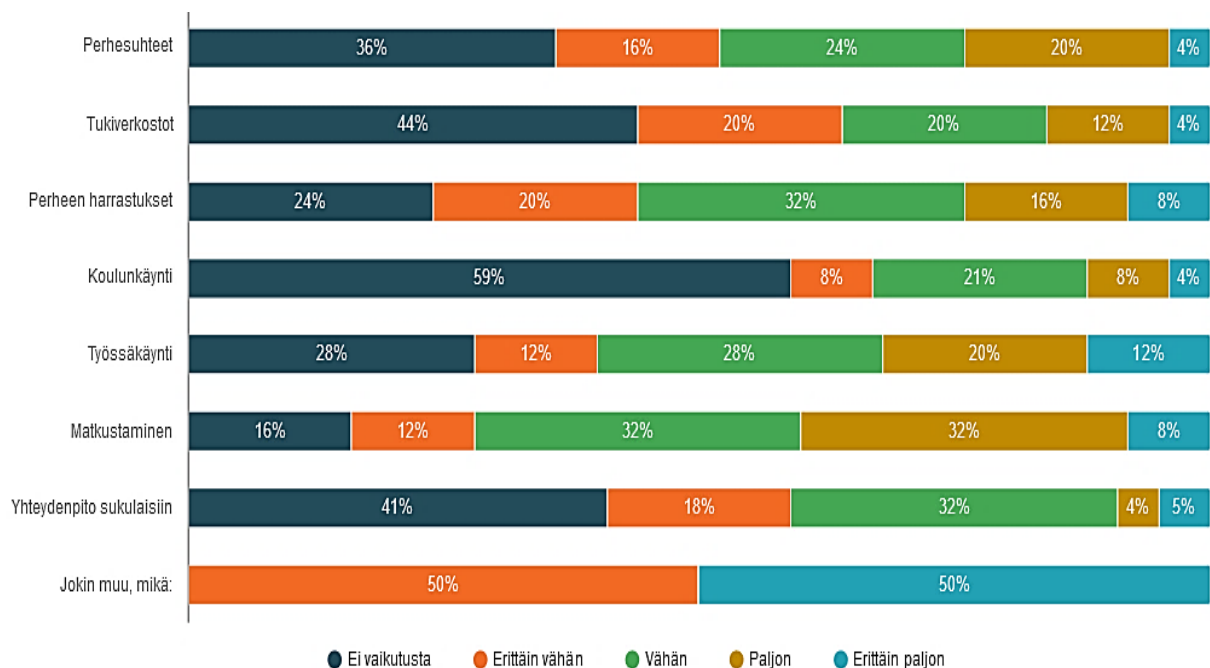
Vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa digialustojen käyttöä muissa kuin kysytyissä tilanteissa. Digialustoja hyödynnettiin muun muassa etäopinnoissa ja -työskentelyissä. Viimeistään pandemian aikana ja sen jälkeen yhteiskunta muutti totuttuja tapoja digiyhteyksien hyödyntämisessä niin opiskelussa kuin työmarkkinoilla. Muutoksella on tietysti eri näkökulmia. Eräs vastaaja totesi, ettei koe digiyhteyttä samana kuin kasvokkain kohdattavaa läsnäoloa. Toinen vastaaja koki sen etäännyttävän ihmisiä, sillä ihmiset viettävät enemmän aikaa ruudun ääressä. Vastavasti viittomakielisillä vastaajilla teknologian kehitys on vaikuttanut positiivisesti päivittäiseen arkeen. Pandemian aikana ja sen myötä tulkkauspalveluita on järjestetty enemmän myös etänä.

Pandemian aikana havaitsin enemmän tiedotusta eri kieliryhmille eri sosiaalisissa medioissa tai televisiolähetyksissä. Tämä oli ehdottomasti positiivinen tapa huomioida eri kieliryhmiä, joita on Suomessa paljon. Vuoden 2022 lopussa yhdeksän prosenttia koko Suomen väestöstä käyttävät äidinkielenään jotain muuta, kuin suomea, ruotsia tai saamea (Tilastokeskus 2023b). Tämä ei tietysti kerro koko totuutta, sillä Suomessa voi merkitä ainoastaan yhden äidinkielen kerrallaan väestörekisteriin. Tämän takia kielivähemmistöjä ei huomioida, koska kielet eivät näy tilastoissa. Valitettavasti eri kaupungit ja kunnat huomioivat vähemmistökieliä eri tavoin Covid-19 koronaviruksesta tiedottamisessa. Eräs haastateltavista perheistä totesi, että asioiden tiedottaminen puolison äidinkielellä toteutettiin paremmin toisessa kaupungissa, kuin pääkaupunkiseudulla, jossa perhe asui. Tulevaisuudessa kaupunkien ja kuntien kannattaisi tehdä enemmän yhteistyötä muiden kaupunkien, järjestöjen tai kolmansien tahojen kanssa, jotta eri kieliryhmät olisivat tasavertaisessa asemassa asioiden tiedottamisen kannalta.

Verkkokyselyssä selvitettiin liukukytkimen avulla, miten paljon aikaa keskimäärin perheet käyttivät kuukauden aikana yhteydenpitoon sukulaisten ja muiden läheisten kanssa. Kysymyksen vastasivat lähes kaikki (N=23). Liukukytkimessä ajat kuvattiin seuraavanlaisesti; yksi alle 10h, kaksi 11-20h, kolme 21-30h ja neljä yli 30h kuukaudessa. Vastaajilla oli mahdollisuus valita erikseen ei ollenkaan -vaihtoehtoa. Kyselyn keskiarvoksi saatiin 2,5. Keskimäärin perheet pitivät yhteyttä sukulaisiin ja muihin läheisiin 11-20h kuukaudessa. Tässä tutkimuksessa ei lähdetty selvittämään perheiden käyttämää aikaa sukulaisten ja läheisten kanssa. Kuitenkin tutkijana minua kiinnosti tietää, miten paljon aikaa keskimäärin kuukaudessa käytettiin yhteydenpitoon, jonka halusin tuoda tässä tutkimuksessa esille.

Perheiltä kysyttiin, mitkä asiat ovat muuttuneet ennen ja jälkeen pandemian. Kyselyyn vastasivat lähes kaikki (N=25). Taulukko vastauksien jakautumisesta kuvassa 3.

Kuva 3. Kysely: Mitkä asiat ovat muuttuneet ennen ja jälkeen pandemian?

Kyselyssä selvitettiin, muuttiko pandemia lasten ja nuorten koulunkäyntiä, vanhempien työssäkäyntiä tai matkustamista. Koulunkäyntiin oli kaikkein vähinten muutoksia ja toisaalta muutokset ovat näkyneet matkustamisessa. Työssäkäyntiin vastaajilla oli tasaiset vastaukset.

”Työelämä koki järäisytävän murroksen: minulla ei ollut ennen mahdollisuutta etätöihin, nykyään teen lähes kokonaan etätöitä...”

Kyselyssä selvitettiin myös muutoksia ennen ja jälkeen pandemian liittyen perhesuhteisiin, tukiverkoston ja yhteydenpitämiseen sukulaisiin.

Taulukosta huomaa, kuinka vaikutukset olivat perheillä lähes tasaiset jokaisen kysymyksen kohdalla. Keskimäärin muutoksia ennen ja jälkeen pandemian oli perheillä vähän tai paljon. Kyselyssä tuli myös esille vastaus, josta on hyvä pohtia mitkä syyt voivat vaikuttaa muutoksiin perheiden arjessa.

”It is hard to answer this question as our little family came into being during the pandemic.. or just before, so I cannot really compare but I do believe things might have shaped up differently if the pandemic had not happened, my child and I would have travelled sooner to meet child’s other parent and maybe be would have had a chance to form a more positive relationship.”

Pandemian aikana Suomessa tehtiin isoja ja tietoisia päätöksiä, joilla pääsääntöisesti pyrittiin suojelemaan erityisesti vanhempaa väestöä. Päätökset ovat vaikuttaneet voimakkaasti perheisiin ja erityisesti kahden kulttuurin perheisiin. Matkustuskielto esti pahimmillaan lapsia tapaamasta toista vanhempaa tai muita läheisiä.

Verkkokyselyssä kysyttiin mitkä asiat ovat pysyneet samanlaisina ennen ja jälkeen pandemian. Tämä kysymys oli muutamalle vastaajalle vaikea. Kysymyksen tarkoituksena oli avata niitä asioita, jotka ovat pysyneet samanlaisena perheissä pandemiasta huolimatta. Tutkimustulokset saatuani ymmärsin muutamien vastaajien näkökulman. Minun olisi tutkijana pitänyt ymmärtää muuttaa kysymyksen muotoilu helposti ymmärrettäväksi ja yhteen sopivammaksi. Verkkokyselyn lukijat eivät voi tietää kysymysten tarkoitusta, jos tutkijana en voi avata kysymyksiä kunnolla auki (Vilkkä 2021, 75). Jälkikäteen analysoin uudelleen kysymystä, ja päätin jättää sen pois tutkimuksesta. Vastaajat ovat voineet vastata kysymykseen eri tavalla, vaikka näkökulma aiheeseen olisi ollut sama. Kysymykseen oli mahdollista tarkentaa vastausta. Näistä vastauksista osa lisättiin kappaleeseen 6.5. perheiden ajatuksia pandemian ajalta.

Tutkimuksessa selvitettiin vertaistuen saamista pandemian aikana. Vertaistuellla tarkoitettiin esimerkiksi keskustelua muiden kahden kulttuurin perheiden kanssa tai Familia ry: kanssa. Vastaajista N=10 kertoivat saaneen vertaistukea ja N=15 eivät saaneet vertaistukea pandemian aikana (N = 25). Vastaajat saivat tarkentaa, olisivatko he toivoneet enemmän tukea ja minkälaista. Vastaajien kokemukset vertaistuesta vaihtelivat;

”En kokenut etätoimintaa vertaistuessa itselleni sopivaksi, joten jäin aika lailla ilman vertaistukea...”

”Monikulttuuristen uusperheiden ryhmät/tapaamiset tms. olisivat kivoja. Myös kiekkikerhot laajemmalla alueella kuin vain pk seudulla olisivat kivoja.”

”Very little, I live far from where Familia mostly operates, and other peer support hardly exists here...”

”Kyllä, sillä sairastuin pahimman pandemian aikaan vaikeaan masennukseen. Olin kaivannut terapiaan pääsyä, mutta etänä sellainen ei minulle sopinut.”

”... In hindsight, I should have sought out other single parents in similar situations.”

”En ole hakenut tai saanut vertaistukea muutoin kuin kavereiden kanssa keskustelemalla. Meidän tilanteemme oli kuitenkin sen verran uniikki pandemian aikana, että kaverini eivät yleensä oikein pysty siihen samaistumaan tai antamaan tukea/neuvoja, yleisen empatian lisäksi...”

Haastattelutilanteissa perheet tarkensivat ajatuksiaan vertaistuen saamisesta tai sen tarpeellisuudesta pandemian aikana. Muutamit vanhemmat kokivat tarvinneensa vertaistukea, mutta eivät tiedäneet mistä olisivat voineet hakea apua. Monet kokivat saaneensa parhaiten vertaistukea ystäviltään, erityisesti niiltä, joilla oli samanlainen tilanne. Tärkeintä oli, että kahden kulttuurin perheet saivat ymmärrystä tilanteelle pandemian aikana.

”.. mä olisin kyllä tarvinnut, mutta mä en sitä tajunnut edes hakeakaan... onneksi mulla oli ystäviä, jotka kuitenkin kävivät soittamassa ovikelloa, että hei nyt lähdet ulos kävelemään...” – Perhe 1.

”Like my university during that time. So understanding and all that... my friends could relate to it and they had nothing but empathy...” – Perhe 3.

Haastattelutilanteissa tuli mielenkiintoinen näkemys vertaistuen saamisesta äitien ja isien välillä. Naiset tuntuivat olevan avoimempia keskusteluille, joka toi helpotusta pandemian aikana. Kuitenkin kaikki perheistä kokivat vertaistuen tärkeäksi ja pandemian aikana oli tärkeää päästä jakamaan kokemuksiaan niiden ihmisten kanssa, jotka olivat samassa tilanteessa. Eräs perhe totesi, että olisi kokenut pandemian ajan paljon vaikeammaksi ilman samassa tilanteessa olevia ystäviään.

“I believe if we didn't have our friends, I would've like blown ... go through with our friends, talk and ask friends to talk, and same situations, literally don't go into the same stuff” – Perhe 3.

Eräs verkkokyselyvastaajista totesi, että Suomessa pääsääntöisesti tarjotaan äideille enemmän vertaistukiryhmiä, kuin isille. Muun muassa Familia ry järjestää erilaisia tuki- ja vertaisryhmiä äitien lisäksi myös isille (Familia ry 2023, 9–11). Familia ry:ssä ymmärretään vertaistuen tärkeyttä ja sen tarpeellisuutta erityisesti kahden kulttuurin perheissä.

6.3 Positiiviset käytännöt pandemian ajoilta

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää vastaajien positiivisia käytäntöjä pandemian ajalta. Perheiden vastauksista voidaan havaita, että arki on palautunut pääosin samanlaiseksi kuin ennen pandemiaa. Kuitenkin arjessa on havaittavissa muutamia, positiivisia muutoksia.

Parhaimmillaan pandemia on voinut herätellä perheitä muuttamaan käytäntöjä tai arvostamaan eri lailla perheen tai muiden läheisten kanssa vietettyä aikaa. Monet vastaajat totesivat videopuheluiden tuoneen positiivisia käytäntöjä perheiden arkeen. Kahden kulttuurin perheissä videopuhelut ovat tuttu tapa pitää yhteyttä perheenjäseniin.

”Videopuhelut.”

”... Osataan nauttia toistemme seurasta perheenä.”

”Videopuhelut, runsas videoiden ja kuvien lähettely. Pidemmät vierailut perheen luona.”

”Osallistutaan enemmän puolison perheen WhatsApp keskusteluihin ja ollaan paremmin kärryillä mitä maassa tapahtuu.”

”Viikoittaiset videopuhelut toisen maan perheen ja ystävien kanssa, etätyöskentely ja sen joustavuus lapsiarjessa, kotijumppa”

”Molempien vanhempien ollessa kotona lapsen syntyessä ja pitkään sen jälkeen on vaikuttanut positiivisesti lapsen kielen kehitykseen. Toisen vanhemman osallistuminen arkeen kellon ympäri pidemmällä ajalla on luonut vahvan siteen lapsen ja vanhemman välille. Myös isovanhemman mahdollisuus olla läsnä heti alussa on vaikuttanut myönteisesti lapsen ihmissuhteisiin”

Pandemia on vaikuttanut yhteiskunnassa siten, että työelämä on tuonut joustoa perhe-elämään. Pandemian kautta on ymmärretty muun muassa sairaslomien tarpeellisuus ja mahdollisuus tehdä etätyötä niillä aloilla, joilla se on mahdollista.

”...matkustelemme perheenä enemmän ja vietämme enemmän aikaa yhdessä, eli työpaikan läsnäolo tunnit eivät sanele viikkorytmiämme samalla lailla kuin ennen.”

”Etätyö mahdollisti osittain vanhemmuuden tasaisempaa jakautumista. Myös molempien vanhempien töissä ollessa työelämään pandemian myötä tulleet joustot (etätyö, sairauspoissaolojen hyväksyttävyyys yms.) ovat auttaneet lastenhoidon järjestämisessä esim. koulupäivien jälkeen tai sairaana ollessa”

Vaikka pandemiasta on jäänyt muutamia positiivisia käytäntöjä ja ajatuksia, osalle pandemiasta on jäänyt ikävät vaikutukset.

” Nothing really, unfortunately the little good that was gained has been lost.”

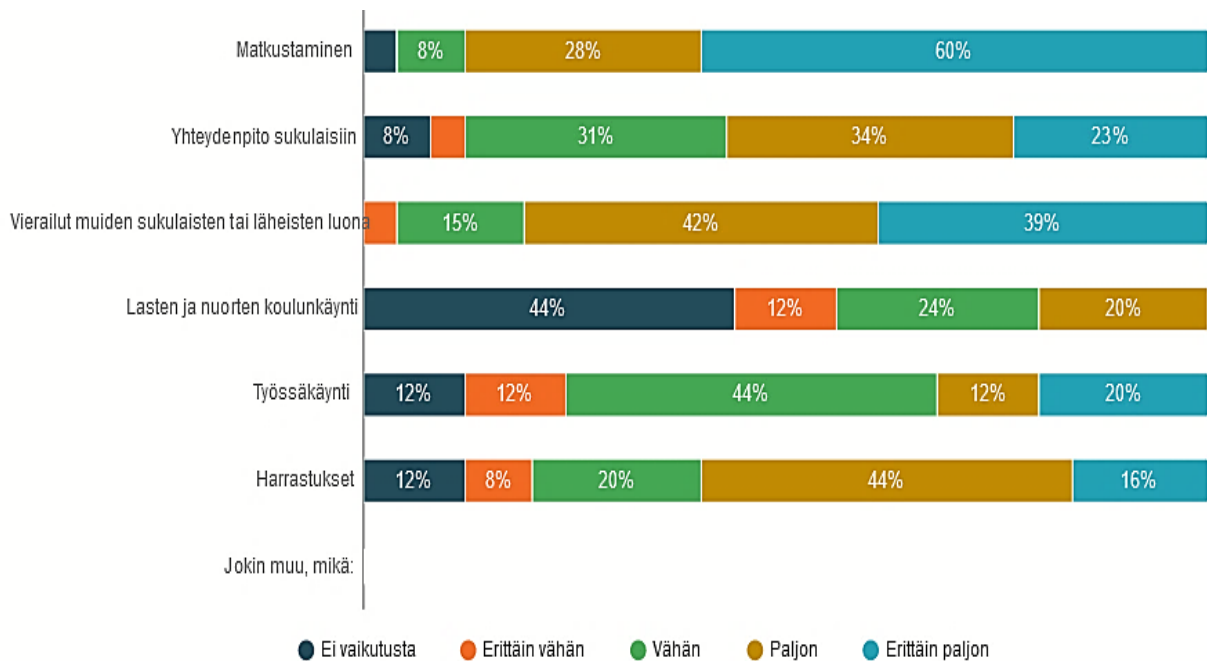

6.4 Pandemian aiheuttamat haasteet

Tutkimuksessa kysyttiin liukukytkimen avulla perheiltä, aiheuttiko pandemia epätietoisuutta tulevaisuudesta. Kysymyksellä haluttiin selvittää, aiheuttiko pandemia epätietoisuutta, esimerkiksi perhesuhteissa, sukulaisten luona vierailussa, koulunkäynnissä tai työssäkäynnissä. Kysymykseen vastasivat lähes kaikki (N=24). Kyselyssä yksi kuvasti erittäin vähän ja neljä erittäin paljon. Ei ollenkaan -vaihtoehto oli mahdollista valita erikseen. Keskiarvoksi saatiin 3,1. Näin ollen pandemia aiheutti keskimäärin paljon epätietoisuutta perheillä. Tämä varmasti näkyi eniten perheillä pandemian alkuaikoina.

Tutkimuksessa tarkennettiin perheiltä, missä asioissa tai tilanteissa pandemia aiheutti epätietoisuutta (N=26). Taulukko vastauksien jakautumisesta kuvassa 4. Monilla vastaajilla elämäntilanne saattoi olla hetkellisesti epätietoinen tai epävarma tulevaisuudesta, joka näkyi varsinkin matkustamisessa.

Kuva 4. Kysely: Missä asioissa pandemia aiheutti epätietoisuutta?

Kyselytaulukossa selvitettiin ensimmäisenä epätietoisuuden vaikutuksesta matkustamiseen. Vastaajista N=15 valitsi erittäin paljon, N=7 paljon, N=2 vähän ja N=1 ei vaikutusta matkustamiseen. Matkustaminen on hyvin yleistä nykypäivänä. Kuitenkin matkustaminen toisen vanhemman kotimaahan oli vaikeaa pandemian aikana. Matkustamisessa oli myös eroavaisuuksia riippuen toisen vanhemman kotimaasta ja sen maan asettamista matkustusrajoituksista pandemian aikana.

”Matkustaminen ulkomaille pitkään mahdotonta ja lopulta vaikeaa...”

Kyselyssä selvitettiin pandemian epätietoisuuden vaikutuksesta yhteydenpitoon sukulaisiin. Vastaaajista N=6 valitsi erittäin paljon, N=9 paljon ja N=8 vähän, N=1 erittäin vähän ja N=2 ei vaikutusta. Toisaalta vierailuissa muiden sukulaisten tai läheisten luona oli havaittavissa epätietoisuutta, sillä vastaaajista N=10 valitsi erittäin paljon, N=11 paljon, N=4 vähän ja N=1 erittäin vähän. Kukaan vastaaajista ei valinnut ei vaikutusta.

”... Suomessa asuvia sukulaisia tavattiin mutta normaalia vähemmän.”

”... Päivittäisessä elämässä eniten kuitenkin stressasi eristyneisyys, eli vertaistuen ja kaveriseuran puute...”

”... The delay in being able to physically see each other has impacted my child’s relationship to their parent and their parent’s family very significantly, the distance created, well I am not sure it will ever be recovered.”

Haastattelussa kaksi perhettä kertoivat, että sukulaiset tai läheiset ihmettelivät suomalaisten asennetta rajoituksia vastaan. Eri maiden välillä oli erilaisia rajoituksia ja käytäntöjä, jotka vaikuttivat ihmisten näkökulmiin. Erilaiset näkökulmat ja asenteet rajoituksiin aiheuttivat mietintää. Yleisesti Suomessa perheet olivat tarkkoja rajoituksien suhteen ja noudattivat niitä.

” They wondered why people in Finland are so strict about the Covid limitation? ...” – Perhe 2.

”.. siellä (toisessa kotimaassa) ei kauheasti välitetty näistä rajoituksista, siellähän oli hirveän hyvin avoin asenne koronaan ja nehan oli vaan naureskellut höpöhöpö ja Suomi oli aivan ’apua’-asenteella” – Perhe 1.

Perheet pohtivat kuitenkin kulttuurisia näkemyksiä ja niiden vaikutuksia rajoituksien noudattamiseen pandemian aikana. Rajoituksille oli syynsä, jottei virus leviäisi. Kuitenkin tämä näkyi perheiden arjessa. Esimerkiksi eräs perhe joutui siirtämään hääjuhlia, jotta molempien perheiden sukulaiset ja ystävät pääsisivät juhlimaan. Myös meidän lähipiirissämme ystävämme ja sukulaiset joutuivat siirtämään tärkeitä juhlia erilaisten rajoituksien vuoksi.

Vastaaajilta selvitettiin myös, aiheuttiko pandemia epätietoisuutta työssäkäyntiin. N=5 vastaaajista valitsi erittäin paljon, N=3 paljon, N=11 vähän, N=3 erittäin vähän ja N=3 ei vaikutusta. Ennen pandemiaa etätyö ei ollut kovin yleistä, vaan normalisoitui pandemian aikana ja sen vuoksi. Tämä tietysti eriarvioitti työssäkävijöitä, sillä kaikilla aloilla ei voida tehdä töitä etänä. Jotkut menettivät työnsä pandemian aikana. Pandemian vaikutukset näkyivät myös niissä per-

heissä, joilla oli työpaikka toisessa maassa. Toisaalta pandemialla oli myös positiivisia vaikutuksia työkentällä, se esimerkiksi herätti ihmisiä pohtimaan minkälaisissa työpaikoissa he haluavat tulevaisuudessa työskennellä.

”... , joten pandemian vaikutus omaan työhön paluuseen vanhempainvapaalta oli aivan ilmassa. Siten myös omien tulojen pysyvyys ja jatkuvuus huoletti... ”

” Mähän en saanut tuloja ollenkaan koska mä olin töissä toisessa maassa ja mä jäin sitten Suomeen niin mulla ei ollut tuloja... Lopussa oli aika haastavaa meille, mutta olihan vähän säästöjä... ” – Perhe 1.

” You lost your job because of COVID.” – Perhe 3.

“That one thing that happened during COVID is that I realised that I hate my job.” – Perhe 2.

Kyselyssä selvitettiin pandemian epätietoisuutta harrastuksiin. Vastaajista N=4 valitsi erittäin paljon, N=11 paljon, N=5 vähän, N=2 vähän ja N=3 ei vaikutusta. Yleisesti ajatellaan, että harrastaminen on yhteistä toimintaa, vaikka yksin voi myös harrastaa. Kuitenkin pandemia vaikutti niihin harrastuksiin, jossa toimittiin yhdessä tai sisätiloissa.

”Esimerkiksi uintiharrastuksen puute sai jännittämään lapsen mahdollisen uimataidon kehittymistä.”

Harrastaminen on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen perusteella ennen pandemiaa lähes 90% nuorista kertoi harrastavansa jotakin. (Kauppinen & Laine 2022, 87.) Lähes kolmen vuoden ajan erilaiset rajoitukset harrastuksen suhteen muuttuivat ja tämä näkyi myös alueellisesti. Harrastamisen merkitys ei vähentynyt pandemian aikana, mutta harrastukseen liittyvät rakenteet ja ympäristö muuttuivat. Moni perhe alkoi harrastamaan yhdessä ulkona ja luonnossa liikkuminen korostui. Pienten lasten ja nuorten harrastustarpeet eroavat toisistaan. Pääsääntöisesti nuorten harrastamisessa korostuu sosiaaliset tilanteet muiden nuorten kanssa. Pandemia on voinut vaikuttaa nuorten lisäksi myös aikuisten ystävyys-suhteisiin tai mielenterveyteen. Miten tulevaisuudessa, seuraavien pandemioiden aikana voidaan mahdollistaa harrastuksien jatkuminen?

Verkkokyselyssä selvitettiin perheiden matkustamista toisen vanhemman kotimaahan pandemian aikana. Kyselyyn vastaajista N=6 matkustivat ja N=20 eivät matkustaneet toiseen kotimaahan (N=26). Vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa kysymystä kokemuksistaan ja tämä keräsi kaikkein eniten avoimia vastauksia verkkokyselyssä. Vastauksissa painottui matkustusrajoitukset eri maissa sekä lentoliikenteen huonous tai olemattomuus. Tämän lisäksi esiin nousi

huoli sairastumisesta Covid-19 koronavirukseen tai rokotteiden puuttumisesta. Osa vastaajista oli epävarmoja matkustamisesta pienten lasten kanssa.

”Restrictions on travels issued by my home country were mainly the problem. And fear of getting sick during travel also affected even when the restrictions were eased...”

”Emme ottaneet rokotteita lainkaan ja tämän vuoksi emme myöskään matkustaneet”

”Pandemia, maan epävakaa turvallisuustilanne”

”Matkustuskielto, huonot lentoyhteydet ja lasten puutteelliset rokotteet.”

”My child’s other country is in Africa. It is already hard to get a visa and due to the pandemic they stopped processing visas so it was virtually impossible for my child’s parent to even try to get to Finland...”

”Matkustamisen hinta”

Haastattelutilanteissa kaikki perheet kertoivat joutuneensa muuttamaan matkasuunnitelmiaan pandemian aikana. Osa perheistä tai puolisoista pyrki matkustamaan tilanteen salliessa. Myös raskaus vaikutti perheen matkasuunnitelmiin.

“... we were going there in 2020, April, but then we had to cancel the whole trip because Corona started then. Then it postponed our trip almost by two years, because then we ended up going at the end of 2022...” – Perhe 3.

“.. you travelled alone one time.” “Yeah, I just because you were in the later phase of the pregnancy. But because I haven’t seen my family for so long. So, I went for some days alone. Just to see them because there was an opportunity.” – Perhe 2.

Matkustamisen estyminen pandemian aikana toiseen kotimaahan vaikutti myös meidän perheeseemme, joten ymmärrän hyvin vastaajien kokemuksia. Erilaiset matkustusrajoitukset olivat yksi suurimmista vaikutuksista ihmisten arjessa pandemian aikana. On hyvä pohtia miten tulevaisuudessa erilaiset muutokset vaikuttavat kahden kulttuurin perheiden elämään, sillä matkustamiseen vaikuttavat monet asiat, kuten perheen talous ja eri maiden viisumipäätökset. Kenellä on oikeus päättää siitä, ketkä saavat oikeuden matkustaa tulevaisuudessa?

Onko sitten pandemia vaikuttanut perheiden päätöksen tekoon muuttamisesta toiseen maahan? Kyselyyn vastasivat lähes kaikki, joista N=3 valitsi kyllä ja N=22 ei (N=25). Osa vastaajista totesivat, etteivät ole koskaan suunnitelleet muuttoa tai työt ja koulut ovat Suomessa. Osalla uusperhekuvio tai puolison maan turvallisuustilanne vaikuttavat päätökseen asuinmaasta. Kyselyssä kysyttiin myös maata. Vähäisen vastausmäärän vuoksi en lähtenyt tarkentamaan vastaajien maita.

”Suunnitelmat muutos viivästyivät niin paljon, ettei se ole enää ajankohtaista.”

”Ei ole ollut vaikutusta, toistaiseksi asumme Suomessa pandemiasta riippumatta.”

”Not for us specifically, though it certainly has made any future decisions to move far away from the rest of our family here harder.”

Väestöliiton teettämässä perhebarometrissä suurin osa kahden kulttuurin pareista kertoi asuvansa vielä Suomessa myös viiden vuoden päästä (Lainiala & Säävälä 2012, 112–116). Perheet ovat asettuneet asumaan Suomeen, eikä heillä muutto ole ajankohtainen tai realistinen.

6.5 Perheiden ajatuksia pandemian ajalta

Niin verkkokyselyssä, kuin perheiden haastatteluissa selvitettiin perheiden ajatuksia pandemiasta. Kyselyyn sai vastata vapaasti (N=12). Vastaukset olivat hieman vaihtelevia. Pandemia vaikutti sekä positiivisesti, että negatiivisesti perheiden elämään. Osa vastaajista kertoi jo unohaneensa pandemian ajat ja monet toivovat, ettei vastaavanlaista tapahtuisi enää.

Myös kaikki kolme perhettä kertoivat haastattelutilanteissa, etteivät toivo uutta pandemiaa, joka vaikuttaisi voimakkaasti perheiden hyvinvointiin. Monet kokivat pandemian aiheuttaman epä-tietoisuuden haastavaksi.

“It made you appreciate your loved ones more, especially when you couldn't see them” – Perhe 3.

Haastateltavien perheissä kaikilla oli alle kouluikäisiä lapsia. Jokainen perhe pohti minkälaisia haasteita pandemia olisi tuonut tullessaan, jos perheen lapset olisivatkin olleet kouluikäisiä. Myös tutkijana olisin halunnut kuulla enemmän kokemuksia kouluikäisten lasten perheistä. Haastateltavat perheet kertoivat viettäneensä vauva-aikana keskimäärin enemmän aikaa kotonaan. Perheet pohtivat arkea, jos heillä olisi ollut vanhempia lapsia. Tällöin perheet olisivat muun muassa viettäneet enemmän aikaa ulkosalla. Vanhemmat olisivat joutuneet keskustelemaan ja käsittelemään tilannetta eri tavoin, mikäli lapset olisivat olleet vanhempia pandemian aikana. Kaikki perheet kokivat olleensa helpommassa asemassa, koska heillä oli tuolloin pieniä lapsia.

Verkkokyselyiden vastaajat jakoivat positiivisia ajatuksia pandemian ajalta;

”... Jälkipyykki näkyy ennemminkin työelämässä, perhe-elämässä kaikki niin kuin ennenkin.”

”Tavallaan pandemia lisäsi yhteisöllisyyttä, mutta rajoitti ikävästi mahdollisuuksia luoda uusia tuttavuuksia vauvavuotena ja pidempiaikaiset matkat tai oleskelut toisessa maassa esim. vanhempainvapaan aikana ei onnistunut.”

”Pandemia vaikuttaa varsin vähän meihin. Perheessämme lähinnä lasten koulunkäynti yhdistettynä etätöihin oli hankalaa... Olimme onnekkaita”

”Ainoastaan matkustaminen ja sukulaisten näkeminen tänä aikana muuttui ja lasten kokemus ja yhteys toiseen sukuun on lähes katkennut...”

”... Pandemian aikana korostui naapurisuhteet ja lähialueella asuvat ihmiset”

”Suomalaisten sukulaisten kanssa olimme tekemisissä pandemian aikanakin, sen jälkeen luonnollisesti vielä enemmän”

”Olemme palanneet ns. normaali elämään pandemian jälkeen, eikä elämän sisällössä ole suurta muutosta. Arvomaailmaan pandemia vaikutti sikäli, että en enää priorisoi työtä, rahaa, statusta tms. ... Nyt tärkeintä on läheisten ja oma hyvinvointi, jaksaminen, elämänilo, läsnäolo, ajanvietto yhdessä. Pidän tietoisesti enemmän yhteyttä sukulaisiin ja kavereihin, koska tajusin, miten pian voi menettää arkisen yhdessäolon.”

Valitettavasti monet vastaajat kertoivat pettymyksistään pandemian ajoilta. Suurin osa vastauksista liittyi matkustusrajoituksiin tai yhteiskunnan asettamiin pakotteisiin. Perheillä tilanteet olivat erilaisia, mutta pandemia vaikutti voimakkaasti niin arkeen kuin suunnitelmiin.

”...Kuitenkin lapsiperheet, etenkin monikulttuuriset tai monipaikkaiset pikkulapsiperheet, heitettiin suoraan betonimyllyyn ilman henkistä tai käytännön tukea...”

”Siitä jäi minulle pysyvä trauma, kun koko maailma meni kiinni, mutta pelkoa tulevaisuudesta ei jäänyt...”

”Brought loneliness and uncertainty”

”Oli vaikea olla näkemättä toisen perhettä pariin vuoteen maahantulorajoitteiden takia, ja todella toivon, ettei tilanne mene tuollaiseksi enää koskaan! Oli raskasta kun toinen puoli sukua ei päässyt katsomaan syntynyttä lapsenlasta tai osallistumaan häihin..”

”...Matkustaessa olemme epävarmempia/varovaisempia, että lentojen varaus nykyään tuntuu isolta riskiltä ja rahanmenetyshämmästykseltä. Emme kuitenkaan ole lopettaneet matkustusta pakollisen pandemiarajoitustauon jälkeen.”

”And this is somehow how I feel about COVID that we somehow got so used to this being in the House miserable, that even now that everything is open, kind of. It changed your habits in really bad way.” – Perhe 2.

”Harmittaa vietävästi, että lapsi joutui vasten tahtoaan ottamaan rokotteet, jotta pääsi matkustamaan toisen vanhemman kotimaahan muuta perhettä tapaamaan.”

”Contact with friends has weakened a lot during the pandemic, and this never returned to be the same. Also, we are leaving the house for hobbies less, leaving the

house became more difficult. And my motivation towards my job during the pandemic was lost, so I had to change a career.”

”Pandemia eriytti perheet omiksi yksiköiksi ja paluu vanhaan laajennettuun perheeseen on ollut hankalaa. Samoin ystävyssuhteita on katkennut...”

”I have to say this is actually the first time I am thinking about this from this perspective in relation to our family and answering these questions has made me realise how sad I am of the lost opportunities, the lost time...It had real consequences on people’s lives, consequences that people are still recovering from...”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksessä käydään tiivistetysti läpi kahden kulttuurin perheiden kokemuksia pandemian ajoilta. Miten kokemukset ovat vaikuttaneet perheisiin ja heidän muihin ihmissuhteisiin? Jäikö perheille positiivisia käytäntöjä pandemian myötä? Tutkimuksella haluttiin tuoda ennen kaikkea kahden kulttuurin perheiden omia kokemuksia kuuluviin ja näkyviin.

Tulokset on jaettu teemoittain omiin alalukuihin. Tuloksien perusteella on kirjattu yhteenveto kahden kulttuurin perheiden positiivisista käytännöistä pandemian ajalta, joka esitellään alaluvussa 7.5. sekä liitteissä 1 ja 2.

Tiivistetysti tulosten perusteella pandemialla oli vaikutuksia perheisiin ja heidän ihmissuhteisiinsa. Perheiden välillä oli eroavaisuuksia arjen selviytymisessä, sekä ihmissuhteiden ylläpitämisessä. Perheet ovat erilaisia, jonka takia myös heidän kokemuksensa pandemiasta ovat erilaisia.

Suurin osa kyselyyn vastaajista oli äitejä. Verkkokyselylinkkiä julkaistiin Familia ry:n sosiaalisten medioiden ja uutiskirjeen lisäksi muutamissa eri Facebook-ryhmissä, joissa saattaa olla enemmän naispuolisia jäseniä. Vastaajien sukupuolesta huolimatta kahden kulttuurin perheiden kokemuksia pandemian ajalta ei tulisi vähätellä. Vaikka pandemiasta ei ole kovin pitkä aika, monien perheiden arki on palautunut lähes samanlaiseksi, kuin ennen pandemiaa.

7.1 Perheiden arki (koulu, harrastukset, työt)

Kuten tuloksistani ilmenee, pandemia vaikutti vaihtelevasti perheiden arkeen. Pandemian alkuaikoina yhteiskunnan asettamat päätökset näkyivät voimakkaimmin perheiden arjessa. Pikkuhiljaa perheiden arki asettui niin pandemian aikana, kuin sen jälkeen. Aunola & Sorkkila (2020) totesivat tutkimuksessaan, että perheiden kokemukset ja joustavuus aikaisemmasta vastoinkäymisestä vaikuttivat perheiden jaksamiseen arjen pyörityksessä. Niissä perheissä, joilla oli muutenkin haasteita arjessa, voitiin huonommin erilaisten tukiverkostojen tai palveluiden vähentyessä. Toisaalta kiireellisen arjen omaavissa perheissä pandemia toi aikaa rauhoittumiselle (Aunola & Sorkkila 2020).

Monien vastaajien perheiden lapset olivat suhteellisen nuoria pandemian aikana. Tämä näkyi vastauksissa, jotka liittyivät lasten koulunkäyntiin. Valtakunnallisesti lasten ja nuorten koulunkäyntiin oli vaikutusta, ilmeni Pelastakaa lapset (2021, 4) kyselyssä. Kyselyn mukaan lähes

59% lapsista ja nuorista kokivat etäopiskelun vaikuttaneen vähintään hieman opinnoissa pärjäämiseen (Pelastakaa lapset 2021, 10–11). Koulunkäynti on iso osa lasten ja nuorten elämää, joka vaikuttaa arkeen. Myös Aunola & Sorkkila (2020) tutkimuksesta ilmeni, että etäkoulu on vaikuttanut lasten ja nuorten vanhempiin. Osa vanhemmista kuormittuivat etäkouluun liittyvistä haasteista, osa pystyi yhdistämään etäkoulun arkeen.

Tuloksistani ilmeni myös pandemian vaikutukset perheiden harrastuksiin. Pandemian aikana monia vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia rajoitettiin. Osa harrastustoiminnasta pystyttiin järjestämään etänä. Muutama perhe oli huolissaan lasten harrastamisesta, sillä erilaiset rajoitukset vaikuttivat harrastusmahdollisuuteen ja lasten taitojen oppimiseen ja kehittymiseen. Lahtela & Pietiläinen (2022) totesivat tutkimuksessaan, että keskimääräisesti pienten lasten perheissä on harvemmin säännöllisiä harrastuksia, jotka vaikuttavat perheiden arkeen. Pandemian myötä erilaiset kotiharrastukset kasvoivat tai muuttivat muotoaan. Osalle sen sijaan kalenterista vapautui enemmän aikaa, joka mahdollisti vapaa-ajan lisääntymisen (Lahtela & Pietiläinen 2022).

Tutkimuksestani ilmeni pandemian vaikutukset vanhempien työskentelyyn. Monilla työpaikat säilyivät, mutta osalta loppuivat työt. Kuitenkin isoin muutos havaittiin niissä perheissä, joissa on mahdollisuus etätyöskentelyyn. Myös Lahtela & Pietiläinen (2022) havaitsivat tutkimuksessaan, että etätyöskentely mahdollisti enemmän läsnäoloa perheen kanssa, esimerkiksi työmatkoihin ei kulutettu aikaa. Toisaalta osalle perheistä etätyöskenteleminen oli hankalaa yhdistettynä lasten koulunkäyntiin (Aunola & Sorkkila 2020). Pandemian myötä työelämä joutui joustamaan paremmin lastenhoidon järjestämisessä muun muassa lasten sairaslomien myötä. Etätyöskentelystä on tullut normaali käytäntö monissa työpaikoissa. Tutkimuksessani muutama perhe totesi etätyöskentelyn tuoneen mahdollisuuksia matkustamiseen tai työskentelyyn esimerkiksi toisessa kotimaassa.

“.. in our situation that would be ideal if one day we both work somewhere where we can work remotely from anywhere, so then that will come to like to go back to other home country more...” – Perhe 3.

Osassa perheissä pandemia herätti huolestuneisuutta ansiotulon suhteen. Taloudelliset huolet mietityttivät niin vanhempia, kuin nuoria (Aunola & Sorkkila 2020; Pelastakaa lapset 2021, 4, 6–7). Myös tutkimuksessani ilmeni, kuinka osa vanhemmista menetti työpaikkansa tai jäivät jumiin toiseen maahan, joka näkyi tulojen menetyksenä. Pandemian myötä osalle vanhemmista heräsi mielenkiinto alanvaihtoon. Eräs verkkokyselyvastaaja totesi, että toisen vanhemman

etätyö vaikutti perheen arkeen niin positiivisesti, kuin negatiivisesti. Vanhempi oli enemmän läsnä kotona, mutta läsnäolo vaikutti arjen pyörytykseen, kuten työrauhan antamiselle.

7.2 Perhe- ja muut ihmissuhteet

Pandemia vaikutti eri tavoin kahden kulttuurin perheiden ihmissuhteisiin. Vaikutukset olivat sekä positiivisia, että negatiivisia. Kuitenkin monista tutkimuksista on ilmennyt, että keskimäärin hyvinvoivat perheet kokivat positiivisia puolia pandemiasta ja haavoittuvammat perheet voivat huonommin pandemian aikana (Aunola & Sorkkila 2020; Pelastakaa lapset 2021, 12–13; Sorkkila 2020). Tutkimuksestani ilmeni, että perheiden väliset suhteet eivät muuttuneet, vaan näkyivät ydinperheen ulkopuolella. Pandemian myötä monissa perheissä ymmärrettiin paremmin yhteydenpidon tärkeyttä ja merkitystä muihin sukulaisiin tai läheisiin. Seuraavissa kappaleissa tuon esille tutkimuksestani nousseita positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia perhe- ja ihmissuhteisiin.

Pandemian aikana arvostus omaa perhettä ja muita läheisiä kohtaan kasvoi sekä korostui. Sukulaisiin ja muihin läheisiin saatetaan pitää useammin yhteyttä. Myös kontaktit naapurisuhteisiin ja lähialueella asuviin kasvoivat. Uudenlainen yhteisöllisyys kasvoi pandemian myötä. Myös Aunola & Sorkkila (2020) ja Lahtela & Pietiläinen (2022) huomasivat tutkimuksissaan, miten perheet ovat osanneet nauttia sekä arvostaneet yhteistä aikaa. Parhaimmillaan pandemia muistutti ihmisiä olemaan aktiivisempia ja pitämään enemmän yhteyttä tärkeisiin läheisiin. Etenkin kahden kulttuurin perheissä toisen kotimaan sukulaisiin ja läheisiin tulee pidettyä eri lailla yhteyttä. Pandemia on omalta osaltaan herättänyt arvostamaan toisessa kotimaassa vietettyä aikaa. Monessa perheessä videopuheluiden määrä on kasvanut ja toisessa kotimaassa vieteään pidempiä aikoja.

Tutkimuksessani ilmeni, miten osa perheistä korosti yhteydenpitämisen tärkeyttä sukulaisiin. Kuitenkin tutkimuksestani ilmeni myös, kuinka osalle perheistä pandemia pienensi perhettä. Yhteydenpito joihinkin sukulaisiin vähentyi. Omien sukulaisten lisäksi myös ystävyysuhteet saattoivat muuttua ja jopa katketa. Aunolan & Sorkkilan (2020) tutkimuksen mukaan monilla vanhemmilla on esiintynyt uupumusta tukiverkon puuttuessa. Valitettavasti myös yksinäisyys kasvoi monissa perheissä pandemian aikana. Myös Pelastakaa lapset (2021, 4, 8–9, 12–13), havaitsivat tutkimuksessaan, kuinka monet lapset ja nuoret kokivat olonsa yksinäisemmäksi sekä hyvinvointinsa huonontuneen pandemian aikana.

7.3 Matkustaminen

Pandemia on vaikuttanut monien perheiden elämään erityisesti matkustamisen osalta, joka nousi tutkimuksessani paljon esille. Pandemia rajoitti ja vaikeutti kahden kulttuurin perheiden matkustamista muutaman vuoden ajan. Eri maiden asettamat matkustusrajoitukset vaikeuttivat perheiden kohtaamisia, ja näillä oli suuret vaikutukset perheisiin ja ihmissuhteisiin. Osa perheistä joutui asumaan hetkellisesti erillään toisistaan eri maiden asettamien matkustusrajoitusten takia.

Teknologian kehitys on tuonut helpotusta perheiden ja läheisten yhteydenpitämiselle. Kuitenkin videopuhelut eivät täysin korvaa fyysistä läsnäoloa. Tutkimuksessani monet perheet ja heidän läheisensä pyrkivät heti matkustamaan matkustusrajoitusten helpottumisen aikana. Monilla perheillä oli kova tarve päästä näkemään toisessa kotimaassa asuvia tärkeitä läheisiään. Huoli oli molemminpuolista.

Osa vastaajista oli pohtinut eri matkustusrajoitusten aiheuttamia tiukkoja sääntöjä matkustamisen sallimiselle, kuten koronarokotukset. Ilman koronarokotuksia perheillä oli muutoin vaikeuksia matkustaa ja tavata toisessa maassa asuvia läheisiään. Mielestäni on tärkeää asia pohtia missä menee yksilön itsemääräämisoikeus oman perheensä tai läheistensä tapaamisessa.

Eräessä Facebook-ryhmässä tuotiin esille tärkeä näkökulma matkustamisen vaikeuksista. Valitettavasti monissa kahden kulttuurin perheissä matkustamisen kahden kotimaan välillä ja perheiden tapaamisen esteinä ovat olleet pitkään muut syyt, kuten pitkittyneet oleskelupa-hakemukset, kielteiset päätökset ja toisen kotimaan turvallisuustilanne. Väestöliiton tekemän perhebarometrin mukaan reilu kolmannes vastaajista kertoi vaikeuksistaan viranomaislupien ja rekisteröintien osalta. (Lainiala & Säävälä 2012, 110–112.) Osa koki myös, ettei omaa puolisoa toivottu tervetulleeksi uuteen maahan. Kahden kulttuurin perheissä on ollut epätasa-arvoa ennen ja jälkeen pandemian matkustamisen osalta. Pahimmillaan pandemia eristi perheet eri maihin. Valitettavasti nykyinen poliittinen ilmapiiri vaikuttaa maahanmuuttoon muun muassa oleskelulupien kiristämisen, joka vaikuttaa perheiden hyvinvointiin, pohtivat Helmanen & Lindqvist (2023) artikkelissaan. Verkkokyselyssä eräs vastaaja pohti pandemian vaikutuksesta omaan perheeseen ja sen hyvinvointiin.

“It is hard to answer this question as our little family came into being during the pandemic.. or just before, so I cannot really compare but I do believe things might have shaped up differently if the pandemic had not happened, my child and I would

have travelled sooner to meet other parent and maybe be would have had a chance to form a more positive relationship.”

Mielestäni tämä on tärkeä näkökulma, kun kahden kulttuurin perheiden määrä on kasvanut moninkertaisesti niin Suomessa kuin maailmalla. Pandemia on vaikuttanut vahvasti monien perheiden tilanteisiin, mutta pandemian loputtua on edelleen havaittavissa epätasa-arvoa kahden kulttuurin perheiden kohdalla. Kuka saa päättää, ketkä perheistä voivat tavata toisiaan? Tulevaisuudessa yhteiskunnan tulee huomioida paremmin kahden kulttuurin perheet ja mahdollistaa perheiden kohtaamisia erilaisten pandemioiden tai kriisien aikana. Kuten Helmanen & Lindqvist (2023) toteavat artikkelissaan, että kahden kulttuurin perheille tulisi mahdollistaa eläminen samassa maassa. Ilmastonmuutos tulee olemaan yksi suuri tekijä, joka vaikuttaa ihmisten liikkuvuuteen ja matkustamiseen.

7.4 Vertaistuki

Tutkimuksestani nousi esille, kuinka kahden kulttuurin perheet kokivat erityisesti tarvetta empatialle ja ymmärrykselle heidän tilannettaan kohtaan pandemian aikana. Perheet pohtivat vertaistuen merkitystä. Keskusteleminen auttoi ymmärtämään, etteivät perheet olleet yksin tilanteessa. Monet kokivat tarvitsevansa vertaistukea, mutta kaikki eivät tieneet mistä vertaistukea olisi voinut hakea. Aunola & Sorkkila (2020) huomasivat tutkimuksessaan, että pahimmillaan perheet eivät ole saaneet apua, vaikka olisivat sitä yrittäneet hakea.

Monet järjestöt pyrkivät tuomaan erilaisia vertaistukiryhmiä eri elämäntilanteisiin. Pandemian aikana vertaistukiryhmät siirtyivät hetkeksi verkkoon. Osallistuminen eri vertaistukiryhmiin oli helpompaa, sekä mahdollisti valtakunnallisen toiminnan. Tutkimuksestani ilmeni, että osalle perheistä on ollut haastavaa osallistua verkossa järjestettäviin vertaistukiryhmiin. Myös Aunola & Sorkkila (2020) totesivat tutkimuksessaan, kuinka verkossa järjestettävä toiminta sopi huonosti osalle vastaajista. Tutkimuksista voidaan todeta, kuinka etänä järjestettävät vertaistuet eivät aina korvaa kasvokkain kohtaamisia. On tärkeää pohtia, miten jatkossa olisi mahdollista tarjota apua myös fyysisesti. Vertaistukiryhmiä tulisi järjestää valtakunnallisesti. Valitettavasti vielä tällä hetkellä kahden kulttuurin perheiden vertaistukiryhmät keskittyvät pääosin pääkaupunkiseudulle, sekä muutamiin muihin suurimpiin kaupunkeihin Suomessa.

Yksi suurimmista vaikutuksista tuen saamiseksi olivat ystävyysuhteet, kuten toiset kahden kulttuurin perheet samassa tilanteessa, joiden kanssa pystyi tarvittaessa keskustelemaan asiasta.

Keskusteleminen muiden perheiden kanssa auttoi ymmärtämään, etteivät perheet olleet yksin tilanteessa. Keskusteleminen toi myös rohkeutta ja voimaa selviytyä pahimman vaiheen yli.

Henkilökohtaisesti saimme puolisoni kanssa myös henkistä tukea muista kahden kulttuurin perheistä, joilla oli samanlainen tilanne. Pandemian myötä saimme uusia ystäviä, vaikka ajoittain aika oli meille perheenä vaikeaa. Tämän takia vertaistuki on hyvin tärkeää. Vertaistuki tulisi olla helposti saavutettavissa. Myös erilaiset vertaistukiryhmät tulisi mahdollistaa mahdollisimman monelle eri elämäntilanteiden mukaan. Mielestäni on tärkeää pohtia, kuinka tulevaisuudessa ylläpidetään ja kehitetään erilaisia vertaistukiryhmiä. Apua tulisi tarjota myös yllättävissä tilanteissa, kuten pandemian aikana. Lisäksi tiedottamista vertaistuen saamisesta tulisi parantaa.

7.5 Yhteenveto

Tutkimuksesta voidaan todeta, että pandemia on vaikuttanut kahden kulttuurin perheisiin. Tutkimuksessani perheet saivat vapaasti tuoda esille omia ajatuksia pandemian ajalta, jossa korostui erityisesti ikävimmät muistot. Covid-19 koronavirus aiheutti ennennäkemättömän pysähdyksen ympäri maailman. Ihmiskunta on kokenut edellisen vastaavanlaisen pandemian vuosina 1918–1920. Tuona aikana maailmassa jylläsi espanjantauti-influenssa (Vuento 2022, 172).

Tutkimuksestani ilmeni, miten erilaiset päätökset ovat rajoittaneet perheiden kohtaamisia sukulaisten ja muiden läheisten kanssa. Tämä on erityisesti näkynyt niissä perheissä, joissa on ollut mahdollista matkustaa toisen vanhemman kotimaahan ennen pandemiaa. Kahden kulttuurin perheissä on todennäköisemmin hyödynnetty enemmän teknologiaa yhteyden ylläpitämiseen. Lisäksi matkustamiseen on panostettu, jotta perheet ovat voineet nähdä niitä sukulaisia ja läheisiä, jotka asuvat toisessa maassa.

On tärkeää ymmärtää, minkälaisia haasteita kahden kulttuurin perheet kohtaavat verrattuna valtaväestöön. Niin Suomen, kuin globaalit päätökset vaikuttavat kahden kulttuurin perheisiin, erityisesti jos rajoitetaan matkustamista toiseen maahan. Tulevaisuudessa Suomessa tulee olemaan enemmän kahden kulttuurin perheitä (Helmanen & Lindqvist 2023). Tämä näkökulma on tärkeää pitää mielessä, kun tehdään päätöksiä, joilla on isoja vaikutuksia kahden kulttuurin perheisiin.

”... And without steady employment, it is not possible to get a visa to Finland, so this was a longer-term impact, even after the borders opened again and travel restrictions were lifted.”

Perheiden kokemukset aiheuttivat minulle pohdintoja siitä, kuinka paljon valtiot voivat toteuttaa päätöksiä, jotka vaikuttavat kahden kulttuurin perheiden elämään. Eräs haastateltavista kertoi käyttävänsä seuraavaa metaforaa kuvastamaan pandemian aiheuttamaa tunnetta;

”.. there's the psychological experiment in which you put a dog in the cage for a long time. The dog is trying to get out, but then at some point he gives up. Then the cage opens, and the dog doesn't try to get out anymore.”

Kuinka tulevana yhteisöpedagogina voin auttaa ihmisiä saamaan turvallisuuden tunteen takaisin? Entäpä mahdollisesti luottamaan siihen, että läheiset tai yhteiskunta pitäisi hänestä tai hänen perheestään huolta?

Tutkimuksen aihe on toteutettu Familia ry:n pyynnöstä. Familia ry pystyy hyödyntämään tutkimuksesta kerättyjä vastauksia muun muassa tuomalla esiin kahden kulttuurin perheiden kokemuksia pandemian ajalta tai vertaistuen kehittämisessä. Ennen kaikkea on tärkeää tuoda esille niitä positiivisia puolia ja voimavaroja, joiden avulla perheet ovat selviytyneet pandemian aikana. Tässä tutkimuksessa tutkittiin lapsiperheitä, mutta vastaukset soveltuvat kaikenlaisiin perheisiin. Perheiden vastauksia voidaan hyödyntää positiivisten voimavarojen lisäksi erityisesti kohdennetun vertaistuen tiedottamisessa ja sen tarjoamisessa erilaisissa kriisitilanteissa.

Kuva 5. Yhteenveto kahden kulttuurin perheiden positiivisia käytäntöjä pandemian ajalta.

8 POHDINTA

Mielestäni tutkimukseni on nostanut esille niiden kahden kulttuurin perheiden kokemuksia pandemian ajalta, jotka eivät välttämättä ole pystyneet aikaisemmin ilmaisemaan kokemuksiaan. Tutkimus pohjautuu pitkälti perheiden stressiteorioihin. Tutkimuksesta halusin erityisesti nostaa kahden kulttuurin perheiden positiivisia kokemuksia ja näkemyksiä pandemian ajalta.

Tulokset auttavat ymmärtämään paremmin, miten globaalit päätökset vaikuttavat moniin perheisiin. Suomessa riittää erilaisia tutkimuksia liittyen kahden kulttuurin perheisiin tai Covid-19 koronavirukseen. Kuitenkaan en löytänyt yksittäistä tutkimusta, jossa korostettiin pandemian vaikutusta kahden kulttuurin perheisiin.

Verkkokyselyn ja ryhmähaastattelun etuna on perheiden omien kokemusten esille tuominen. Tutkijana olisin kuitenkin voinut kehittää parempia kysymyksiä myös positiivisten kokemusten saamiselle. Jälkikäteen huomasin kiirehtiväni verkkokysymysten laatimisessa, jota kävin läpi niin tutkimusmenetelmät kuin tulokset -kappaleissa.

Tutkimus oli tärkeä, jotta perheet pystyivät kertomaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Mielestäni tutkimus onnistui siitä näkökulmasta, että pandemialla oli vaikutuksia perheisiin. Vaikutukset ilmenivät verkkokysymysten ja haastatteluiden perusteella. Vaikka perheet ovat selviytyneet yleisesti ottaen hyvin pandemiasta, valitettavasti eri rajoitukset ovat vaikuttaneet monien elämään. Tämä näkyi perheiden tunteiden purkauksena omien kokemusten jakamiselle.

Mielestäni tästä on helppo lähteä kehittämään jatkotutkimuksia niistä aiheista, joita perheet erityisesti nostivat esille. Monet pohtivat vertaistuen tärkeyttä ja tarpeellisuutta, joka voisi olla mielenkiintoinen aihe jatkotutkimukselle. Mielestäni myös varteenotettava jatkotutkimus olisi tutkia niitä aikuisia, jotka ovat olleet lapsia ja nuoria pandemian aikana. Näin voidaan jakaa heidän kokemuksiaan, tai verrata vanhempien kokemuksia pandemian ajoilta.

Mielestäni Familia ry on tehnyt merkittävää työtä kahden kulttuurin perheiden eteen Suomessa. Järjestö on kasvanut ja laajentanut toimintaansa vuosien aikana. Kuitenkin tutkimuksestani ilmeni, että muutamat kahden kulttuurin perheen jäsenet eivät tieneet mistä olisivat saaneet vertaistukea. Mielestäni tämä voisi olla tärkeä näkökulma sekä kehittämisehdotus Familialle: miten he voisivat tavoittaa ne kahden kulttuurin perheet, jotka eivät vielä tunne Familiaa?

Tutkimuksen aikana aloin pohtimaan sitä, onko kysely toteutettu liian myöhään. Olisiko asiaa pitänyt tutkia jo vuoden 2022 puolella? Muutamat vastaajat totesivat unohtaneen pandemia-

ajan, mikä on tietysti positiivista. Kuitenkin vastauksista ilmeni ikäviä muistoja, jotka ovat olleet voimakkaita.

Covid-19 koronaviruksen aiheuttama pandemia ja sinä aikana tehdyt päätökset vaikuttivat ihmisten elämään erityisesti vuosina 2020–2022. Kuitenkin noina vuosina tehdyt päätökset vaikuttavat nykyhetkeemme sekä tulevaisuuteemme. Onko tulevaisuudessa valtioiden helpompi tehdä suuria päätöksiä, jotka vaikuttavat meidän arkeemme sekä perusturvallisuuteemme? Olemmeko varautuneet seuraavaan pandemiaan ja miten? Tulevaisuudessa ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan ihmisten liikkuvuuteen. Kahden kulttuurin perheiden määrä kasvaa globaalisti. Kuinka voimme ottaa nämä perheet huomioon mahdollisten matkustusrajoitusten kohdalla?

8.1 Yhteisöpedagogin näkökulma

Tutkimuksessa pyrin esittelemään tuloksia yhteisöpedagogin näkökulmasta. Yhteisöpedagogilla tulee olla ammatillisuutta niin yhteisölliseen -, pedagogiseen -, yhteiskunnalliseen - sekä vaikuttamis- ja kehittämisosaamiseen. Yhteisöpedagogin tulee edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien toteutumista eri yhteisöissä (Humak 2023).

Tämän tutkimuksen avulla yhteisöpedagogit voivat ymmärtää minkälaisia vaikutuksia erilaisilla rajoituksilla on ihmisiin sekä heidän perheidensä hyvinvointiin. Tutkimuksessa perheet kertoivat pääsääntöisesti pärjänneen hyvin arjessa, mutta taustalla ilmeni suuria tunnemöykkyjä. Perheet jakoivat kokemuksiaan pandemian ajoilta, koska heitä kuunneltiin. Yhteisöpedagogin tulee edistää hyvää ja rakentavaa vuorovaikutusta eri toimintaympäristöissä (Humak 2023). Tämän tutkimuksen myötä yhteisöpedagogit voivat ymmärtää paremmin, miten kokemukset vaikuttavat perheiden hyvinvointiin.

On tärkeää ymmärtää yhteiskunnan rakenteita ja palvelujärjestelmää, jotta voidaan löytää oikeat väylät mahdollisen avun antamiselle tai ohjaamiselle (Humak 2023). Tulevaisuudessa niin asiakaskuntamme kuin työyhteisömme moninaistuu, jolloin on tärkeää ymmärtää laajemmin, miten ihmisten kokemukset voivat vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa.

8.2 Ammatillinen kehittyminen ja oma oppiminen

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää pandemian vaikutuksista kahden kulttuurin perheisiin ja ihmissuhteisiin. Vaikka opinnäytetyön aihe on ollut alusta alkaen tiedossa, olen kokenut haasteita aiheen rajaamisessa. Myös itse aiheesta on ollut vähäistä tutkimustietoa, joka aiheutti paljon pohdintaa opinnäytetyön onnistumisesta. Lopulta päädyin tekemään tutkimustyötä erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta.

Tämä on ensimmäinen laadullinen AMK-tason tutkimustyöni. Olen havainnut, kuinka omat vahvuuteni ja heikkouteni ovat ilmenneet kirjoitustyön aikana, jota olen reflektoinut itseni ja läheisteni kanssa. Toisinaan olen yllätynyt omista tunnereaktioista, jotka ovat ilmenneet viimeisen puolen vuoden aikana. Muistan, kuinka ensimmäistä kertaa verkkokyselyn vastauksia lukiessani mieleni valtasi iloisuudesta pettymykseen, lähes valehtelijasyndrooman tuntein. Onneksi oma ammatillinen kasvu on vahvistunut opinnäytetyökirjoittamisen aikana.

Vuoristoratamaisista haasteista huolimatta, olen mielestäni kehittynyt tämän opinnäytetyön matkan varrella. Olen saanut suurta tukea läheisiltäni ja ystäviltäni, josta olen kovin kiitollinen. Heidän lisäksi olen saanut tukea omalta mentoriltani, Heidi Kokkoselta, joka on osannut tukea minua opinnäytetyöprosessin aikana. Ennen kaikkea olen kokenut tärkeäksi oman kehittymiseni yhteisöpedagogina. Olen oppinut refleктоimaan omia ajatuksia ja hyväksymään sen, että tässäkin asiassa kehityn paremmaksi tekijäksi monesta näkökulmasta.

Tutkijana tämä aihe on minulle tärkeä. Kahden kulttuurin perheen puolisona pandemia vaikutti myös meidän elämäämme suuresti. Minun tuli asettaa omat tunteeni sivuun, koska aihe oli kovin henkilökohtainen. Kuitenkin koen tärkeäksi sen, että pystyin ymmärtämään miltä perheistä tuntui. Huoli on ollut perheissä aitoa. Tutkimus herätti minussa erilaisia ajatuksia, jota ehdottomasti haluan hyödyntää tulevaisuudessa työelämässä yhteisöpedagogina. Vaikka pandemia on ohi, perheiden positiivisia käytäntöjä voidaan hyödyntää yhteisöpedagogin työkentällä. Sinulle, lukija, toivon parempaa ymmärrystä siitä, miten pandemia on voinut vaikuttaa kahden kulttuurin perheisiin ja heidän ihmissuhteisiinsa.

8.3 Tilaajan palaute

Christine Aallon tutkimus Covid-19 koronaviruksen aiheuttamasta pandemiasta ja sen vaikutuksista kahden kulttuurin perheisiin ja ihmissuhteisiin oli erittäin tarpeellinen. Tutkimuksesta kerätyt tiedot antoivat tarvittavaa lisätietoa Familia ry:lle.

Tutkimus antoi äänen sellaiselle kohderyhmälle, joka unohtui pandemian myllerryksessä. Tutkimus muistutti myös siitä, että globaalit asiat ja tilanteet koskettavat kahden kulttuurin perheitä aivan toisella tavalla verrattuna valtaväestöön.

Tutkimuksessa kerättiin kooste perheiden positiivisista puolista pandemian ajoilta. Kuten tutkimuksessa ilmeni, positiivisten kokemusten kerääminen oli hieman haastavaa. Pandemia ja sen aiheuttamat rajoitukset, kuten liikkumiseen maiden välillä, olivat henkisesti kuormittavia kahden kulttuurin perheille. Monilla perheillä ilmeni myös kokemus siitä, ettei kukaan ole halunnut kuulla heidän ääntään pandemian aikoina.

Familia ry sai hyviä näkökulmia toiminnan kehittämiseksi, erityisesti siitä miten voisimme vastata paremmin kohderyhmämme tarpeille. Tutkimus antoi myös näkökulmia siihen, miten tulevaisuudessa ja tulevien pandemioiden tai kriisien osalta voisimme huomioida paremmin kahden kulttuurin perheet.

Olemme ilmoisia siitä, että Christine kiinnostui tutkimaan aihetta. Pandemiolla oli suuret vaikutukset kahden kulttuurin perheisiin.

Elina Helmanen, toiminnanjohtaja, Familia ry.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo Anne & Stiina Fågel & Minna Säävälä (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Vaasa: Kirjapaino Fram, 5–12. Viitattu 02.04.2023. https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e38fea1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankantta.pdf
- Appolis, Anna-Kaisa 2012. Kahden kulttuurin perheet: Hiljaista tietoa ja hyviä käytäntöjä perheiden tueksi. Metropolian Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäyte-työ. Viitattu 31.03.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111615441>
- Anglé, Jaana 2014. Maahanmuuttajan puolisona Suomessa: narratiivinen tutkimus kestävästä monikulttuurisista avioliitoista. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 03.04.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-712-4>
- Anttila, Mari & Hakovirta, Mia & Kaittila, Anniina & Salin, Milla 2020. Family Coping Strategies During Finland’s COVID-19 Lockdown. Sustainability -lehti. Teemanumerossa Sustainability of Families and Child Welfare. Artikkelin 03.02.2020. Viitattu 07.04.2023. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/21/9133/htm>
- Aunola, Kaisa & Sorkkila, Matilda 2020. Vanhemmat kokevat COVID-19-ajan eri tavoin – jotkut haluavat jäädä poikkeusaikaan. Tutkimusuutiset. Jyväskylän yliopisto 20.05.2020. Viitattu 15.10.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69881395/vanhemmat-kokevat-covid-19-ajan-eri-tavoin-jotkut-haluavat-jaada-poikkeusaikaan?publisherId=69817172>
- Australian Border Force 2021. Border Operations. Changes to travel exemption statement. Artikkelin 07.08.2021. Viitattu 09.04.2023. <https://www.abf.gov.au/newsroom-subsite/Pages/changes-travel-exemption-07-08-2021.aspx>
- Australian Government 2022. The Hon Karen Andrews MP. Former Minister for Home Affairs. Reopening to tourists and other international travellers to secure our economic recovery. Artikkelin 07.02.2022. Viitattu 09.04.2023. <https://minister.homeaffairs.gov.au/KarenAndrews/Pages/reopening-to-tourists-and-other-international-travellers-to-secure-our-economic-recovery.aspx>
- Cassidy, Caitlin & Knaus, Christopher 2022. International borders reopening: Australian visa holders make plans to reunite with loved ones. Uutisartikkeli. The Guardian 09.02.2022. Viitattu 09.04.2023. <https://www.theguardian.com/australia-news/2022/feb/09/international-borders-reopening-australian-visa-holders-make-plans-to-reunite-with-loved-ones>
- Cools, Carine 2011. Relational dialectics in intercultural couples' relationships. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 04.04.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4573-2>
- Ervasti, Anu-Elina 2020. Suomalaisia kehoitettiin palaamaan ulkomaan-matkoilta heti, mutta kaikki eivät tiedä miten: ”Luulenpa, että aika monet jäävät tänne jumiin” Uutisartikkeli. Helsingin Sanomat 17.03.2020. Viitattu 10.04.2023. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006442776.html>

- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) 2022. Questions and answers on COVID-19: Basic facts. Artikkele 25.04.2022. Viitattu 06.04.2023. <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/questions-answers/questions-answers-basic-facts>
- European Council (EUCO) 2022. Council of the European Union. COVID-19: Council updates travel recommendations to lift all travel restrictions. Artikkele 13.12.2022. Viitattu 08.04.2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/13/covid-19-council-updates-travel-recommendations-to-lift-all-travel-restrictions/>
- Familia ry 2021. Kaksikulttuurisen perheen puoliset ovat syntyneet eri maissa. Viitattu 16.03.2023. <https://www.familiary.fi/kirjasto/kaksikulttuurisen-perheen-puolisot-ovat-syntyneet-eri-maissa?lang=fi>
- Familia ry 2023. Toimintasuunnitelma 2023. Ei julkaistu.
- Finlex 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Hammar-Suutari, Sari & Pitkänen, Pirkko & Raunio, Mika & Säävälä, Minna 2011. Monikulttuurisuus ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) 2011. Kulttuurien kohtaamisia arjessa. (E-kirja.) Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 17–50.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2022. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus
- Heiskanen, Eva 2020. Teoksessa Koronapandemian hyvät ja huonot seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2020, 100–108. Viitattu 06.03.2023. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_1+2020.pdf
- Helmanen, Elina & Lindqvist, Sofia 2023. Hallitusohjelma unohtaa kahden kulttuurin perheet – vaikka puhuu maahanmuutosta kosolti. Artikkele. Suomen tietotoimisto 15.09.2023. Viitattu 15.10.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70021712/hallitusohjelma-unohtaa-kahden-kulttuurin-perheet-vaikka-puhuu-maahanmuutosta-kosolti?publisherId=62530848>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak) 2023. Opetussuunnitelmat (OPS). 2023. Viitattu 21.11.2023. https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=920
- Kauppinen, Eila & Laine, Sofia 2022. Teoksessa Mika Gissler & Anna-Maria Isola & Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen (toim.) 2022. Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022. Vantaa: PunaMusta Oy, 87–102. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Knaus, Christopher 2022. Australia to reopen international border on 21 February. Uutisartikkeli. The Guardian 07.02.2022. Viitattu 09.04.2023. <https://www.theguardian.com/australia-news/2022/feb/07/australia-to-reopen-international-border-on-21-february>
- Kuusiaho, Inka-Liisa 2020. Vanhemmaksi koronavirusepidemian varjossa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu. Viitattu 08.03.2023. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202101211186>
- Jaskari, Kai 2020a. Joidenkin suomalaisten matkailijoiden varauduttava jäämään jopa kuukausiksi ulkomaille – Finnair keskeyttää Thaimaan-lentonsa kuun lopussa. Uutisartikkeli. YLE 18.03.2020. Viitattu 10.04.2023. <https://yle.fi/a/3-11263067>

- Jaskari, Kai 2020b. Suomalaisia jumissa ympäri maailman – Galápagossaarille juuttunut Matti Patrakka: "Tilanne hankaloitui aivan täysin yllättäen". Uutisartikkeli. YLE 21.03.2020. Viitattu 10.04.2023. <https://yle.fi/a/3-11268281>
- Järvenpää, Teija 2011. Kokemuksia kasvamisesta kahden kulttuurin välissä – ”On ylpeä siitä, eikä yhtään häpeillä sitä, mistä oikeasti on”. Tampereen yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-21846>
- Lahtela, Johanna & Pietiläinen, Marjut 2022. Korona-arki erilaista lähi- ja etätyössä – miltä näyttää sukupuolten tasa-arvon kannalta? Artikkelit. Tilastokeskus 17.06.2022. Viitattu 15.10.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/korona-arki-erilaista-lahi-ja-etatyossa-milta-nayttaa-sukupuolten-tasa-arvon-kannalta/#start>
- Lainiala, Lassi & Säävälä, Minna 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmit kaksikulttuuriset avioliitot. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 46/2012. Perhebarometri 2012. Helsinki: Taivotalo PrintOne, 15–31; 51–116. Viitattu 16.03.2023. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/34de1daa-perhebarometri-2012.pdf>
- Linnanmäki, Eila 2022. Esipuhe. Teoksessa Mika Gissler & Anna-Maria Isola & Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen (toim.) 2022. Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022. Vantaa: PunaMusta Oy, 3–4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Maahanmuuttovirasto (MIGRI) 2020. Usein kysytyt kysymykset koronaviruksen vaikutuksista. Artikkelit 01.04.2020. Viitattu 09.04.2023. <https://migri.fi/ukk-koronavirus>
- Mercer, Phil 2022. Coronavirus pandemic. Covid: Australia’s border reopens to international visitors. Uutisartikkeli. BBC 07.02.2022. Viitattu 09.04.2023. <https://www.bbc.com/news/world-australia-60457735>
- Niemonen, Reeta 2020. Kaksi ulkosuomalaista kertoo, miksi korona kannusti palaamaan Suomeen – Emma Winiecki: ”Suomen turvallisuus ja vakaus korostuvat pandemian aikana”. Uutisartikkeli. YLE 10.09.2020. Viitattu 10.04.2023. <https://yle.fi/a/3-11524018>
- Puusa, Anu 2020. Teoksessa Pauli Juuti, Pauli & Anu Puusa (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus Oy
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. (E-kirja.) Helsinki: Sanoma Pro oy
- Pelastakaa Lapset 2021. Lasten ja nuorten kokemuksia koronapandemian ajalta. Lapsen ääni 2021. Viitattu 15.10.2023. https://pelastakaalapsen.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/05/21110913/lapsen-aani-2021_raportti1_fi.pdf
- Punainen Risti 2022. Epidemia ja pandemia. Tiedote 21.02.2022. Viitattu 12.03.2023. <https://www.punainenristi.fi/tyomme/kansainvalinen-apu/epidemia-ja-pandemia/>
- Rajavartiolaitos (RAJA) 2021. Maahantulon rajoituksia kiristetään 27.1. Tiedote 22.01.2021. Viitattu 10.04.2023. <https://raja.fi/-/maahantulon-rajoituksia-kiristetaan-27.1>
- Rimpiläinen, Sirkku 2016. Kaksikulttuurisen uusperhe-elämän intersektionaalisuus: kulttuurit, kielet ja uusperheys risteävät äitien ja äitipuolten kertomuksissa. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu. Viitattu 31.03.2023

- Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo Anne & Stiina Fågel & Minna Säävälä (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Vaasa: Kirjapaino Fram. 63–95 Viitattu 02.04.2023. https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e38fea1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankanta.pdf
- Sisäministeriö 2020. Uudellemaalle liikkumisrajoituksia - Hallitus päätti uusista lisätoimista koronaepidemian leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston tiedote 25.03.2020. Viitattu 29.10.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/uudellemaalle-liikkumisrajoituksia-hallitus-paatti-uusista-lisatoimista-koronaepidemian-leviamisen-estamiseksi>
- Sorkkila, Matilda 2020. Poikkeusaika vaikutti perheiden hyvinvointiin eri tavoin. Artikkel. Jyväskylän yliopisto, Ruusupuiston kärkiuutiset 3/2020. Viitattu 15.10.2023. <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/2020-3/1#toggle>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Valtioneuvoston tiedote 140/2020. Tiedote 16.03.2020. Viitattu 29.10.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>
- Säävälä, Minna 2021. Minne menet ihminen? Mitä jokaisen tulisi tietää väestöilmioista. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus
- Tammenmaa, Corinna (toim.) 2020. Usean kielen merkitseminen väestötietojärjestelmään -selvitys. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:8. Helsinki: Oikeusministeriö (OM) 2020, 9–10. Viitattu 17.03.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-800-4>
- Tilastokeskus (TK) 2019. Käsitteet. Perhe. Määritelmä 2. Viitattu 22.10.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tilastokeskus (TK) 2023a. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Perheet. Tilastointi. Viitattu 22.10.2023. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet.html>
- Tilastokeskus (TK) 2023b. Maahanmuuttajat väestössä. Vieraskieliset. Tilastointi. Viitattu 15.10.2023. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>
- Tilastokeskus (TK) 2023c. Perheet. Perheiden määrä väheni edelleen vuonna 2022. Tiedote 16.06.2023. Viitattu 22.10.2023. <https://stat.fi/julkaisu/cl8jxlulw9u9a0cvz1lafhjk0>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) 2023. Koronavirus SARS-CoV-2. Artikkel. Viitattu 06.04.2023. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-sars-cov-2>
- Ulkoministeriö 2020. Suomi avaa rajoitetusti oleskelulupahakemusten vastaanottoa edustoissa. Tiedote 17.06.2020. Viitattu 10.04.2023. https://um.fi/tiedotteet/-/asset_publisher/ued5t2wDmr1C/content/suomi-avaa-rajoitetusti-oleskelulupahakemusten-vastaanottoa-edustustoissa/35732
- Ulkoministeriö 2022. Ulkorajaliikenteen maahantulon rajoituksia jatketaan 30.6. asti. Valtioneuvoston uutinen 02.06.2022. Viitattu 09.04.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/ulkorajaliikenteen-maahantulon-rajoituksia-jatketaan-30.6.-asti>

- Valkendorff, Tiina 2022. Lasten kokemuksia koronasta. Teoksessa Mika Gissler & Anna-Maria Isola & Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen (toim.) 2022. Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022. Vantaa: PunaMusta Oy, 87–102. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Valtioneuvosto 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa. Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta 24.6.2020. Julkaisu 24.06.2020. Viitattu 10.04.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-883-0>
- Vilkkä, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössäsi. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. (E-kirja.) Jyväskylä: PS-kustannus
- Vuento, Matti 2022. Virus, joka pysäytti maailman: koronapandemian syyt, seuraukset ja opetukset. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus
- World Health Organization 2020b. Listings of WHO's response to COVID-19. Artikkelit 29.06.2020. Viitattu 12.03.2023. <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covid-timeline>
- World Health Organization 2020a. Updated WHO recommendations for international traffic in relation to COVID-19 outbreak. Artikkelit 29.02.2020. Viitattu 13.03.2023. <https://www.who.int/news-room/articles-detail/updated-who-recommendations-for-international-traffic-in-relation-to-covid-19-outbreak>
- World Health Organization 2022. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing. Artikkelit 14.09.2022. Viitattu 06.04.2023. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing--14-september-2022>
- World Health Organization 2023. WHO press conference on COVID-19 and other global health issues. Artikkelit 05.05.2023. Viitattu 07.05.2023. <https://www.who.int/multi-media/details/who-press-conference-on-covid-19-and-other-global-health-issues---5-may-2023>

HAASTATTELUT

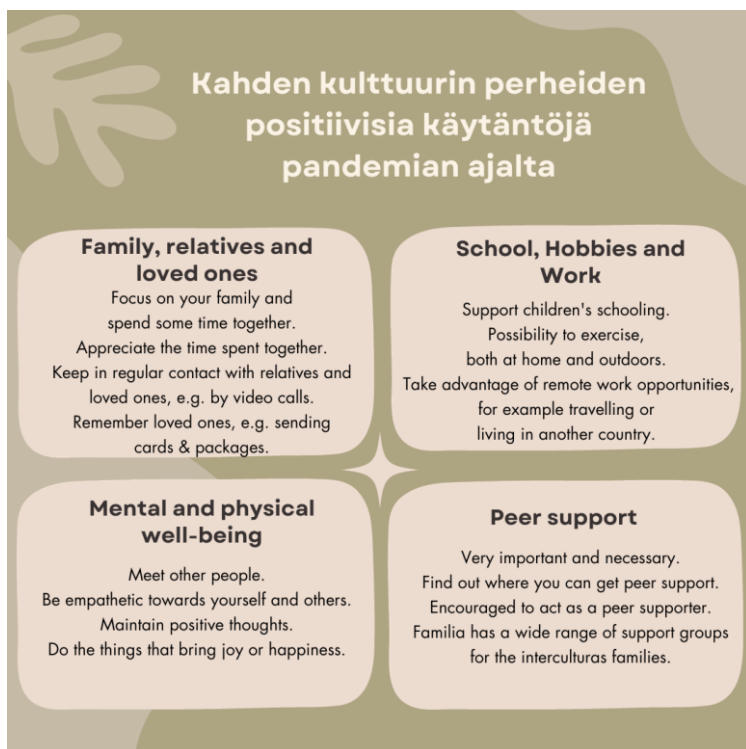
Helmanen, Elina 2023. Familia ry:n toiminnanjohtaja. Sähköpostihaastattelu 09.11.2023. Haastattelija: Christine Aalto

LIITTEET

Liite 1. Yhteenveto kahden kulttuurin perheiden positiivisia käytäntöjä pandemian ajalta

Liite 2. Summary of intercultural families positive practice of during the pandemic

Liite 3. Verkkokysely

Opinnäytetyökysely 2023

Covid-19 koronavirus aiheutti globaalisen pandemian vuosina 2020–2022. Monet maat asettivat erilaisia matkustusrajoituksia alkuvuodesta 2020 lähtien. Maailman terveysjärjestö WHO suositteli matkustamisen välttämistä Covid-19 koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi vuonna 2020.

Muutos tuntui ja näkyi monissa kahden kulttuurin perheissä. Moniin maihin asetettiin erilaisia rajoitustoimenpiteitä, kuten maahantulokieltoja ja karanteeneja sekä pitkiä matkustusrajoituksia, mitkä vaikeuttivat matkustamista toisen vanhemman kotimaahan. WHO ilmoitti Covid-19 koronaviruksen pahimman pandemian vaiheen olevan ohi loppuvuodesta 2022. Lopulta touko-kuussa 2023 WHO totesi, ettei Covid-19 koronavirus muodosta enää maailmanlaajuista terveysuhkaa. Viimeisimmät maat avasivat rajojaan vuoden 2022 puolella.

Miten Covid-19 koronavirus on vaikuttanut kahden kulttuurin perheisiin ja heidän ihmissuhteisiinsa, kun maailma on ollut lähes suljettuna? Tässä verkkokyselyssä halutaan selvittää, miten kahden kulttuurin perheet ovat selvinneet pandemian ajalta Suomessa asuessaan.

Kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa perheenjäsenillä on erilaisia kulttuurisia taustoja. Yleensä tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että perheen puoliset ovat syntyneet eri maissa (Familia 2023). Tässä kyselyssä haluamme kartoittaa niitä perheitä, joissa on myös lapsia.

Kyselyn tutkijana toimii yhteisöpedagogiopiskelija Christine Aalto. Kyselytutkimus on osa Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Tutkimuksen tilaaja on Familia ry. Vastaathan kyselyyn 29.08.2023 mennessä.

Kyselyn vastaamiseen menee noin 15 min

Kyselyyn vastataan anonymisti. Vastaukset käsitellään siten, ettei henkilöä voida tunnistaa. Kyselyn lopussa kysytään kiinnostuksesta osallistua yksilöhaastatteluun perheenä. Tällöin voitte jättää yhteystiedot kyselyä varten. Haastattelut tehdään luottamuksellisesti Teamsin välityksellä. Ainoastaan sähköpostinsa ilmoittaneet henkilöt valitaan haastatteluun (rajallinen määrä). Annettuja yhteystietoja ei voida yhdistää mihinkään muuhun, sekä yhteystietoja ja haastattelun vastauksia käsitellään tietoturvallisesti

PERHEEN TAUSTATIEDOT

1. Kyselyn vastaaja on perheen:
  - äiti | isä | bonusäiti (perheen muu aikuinen) | bonusisä (perheen muu aikuinen) | muu, kuka
2. Kyselyn vastaaja on:
  - syntynyt Suomessa | syntynyt muualla, kuin Suomessa
3. Kuinka monta henkilöä perheeseen kuuluu?
  - Kysymyksellä tarkoitetaan samassa kotiosoitteessa asuvia henkilöitä tai vuoroviikoin asuvia henkilöitä.
  - 1-3 | 4-6 | 7-9 | 10 tai yli
  - Kuinka monta lasta perheessänne on, ja minkä ikäisiä?

4. Kuinka pitkään muualta muuttanut vanhempi on asunut Suomessa?
  - Alle 1 vuotta | 1 - 5 vuotta | 6 - 10 vuotta | yli 10 vuotta
  - Maa, josta ulkomailta muuttanut vanhempi on kotoisin?
5. Kuinka pitkään olette perheenä asuneet Suomessa
  - Alle 1 vuotta | 1 - 5 vuotta | 6 - 10 vuotta | yli 10 vuotta
6. Mitä kieliä perheessä käytetään?
  - Voit valita useita kieliä.
  - suomi | ruotsi | venäjä | viro | arabia | englantia | somali | farsi, persia | kurdi | kiina | albania | vietnam | thai | turkki | espanja | ranska | saksa | Jokin muu, mikä:

COVID-19 KORONAVIRUKSEN PANDEMIAN VAIKUTUS KAHDEN KULTTUURIN PERHEEN ARKEEN

7. Miten pandemian vaikutus mahdollisesti näkyi arjessa?
  - Esim. lasten kasvatusta, suhteiden muutokset perheessä, matkustaminen, sukulaissuhteet, jne.
  - Ei vaikutusta | 1. Erittäin vähän | 2. Vähän | 3. Paljon | 4. Erittäin paljon
8. Missä tilanteissa pandemian vaikutus mahdollisesti näkyi arjessa?

	Ei vaikutusta	Erittäin vähän	Vähän	Paljon	Erittäin paljon
Lasten kasvatusta	☐	☐	☐	☐	☐
Matkustaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteydenpito sukulaisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten ja nuorten koulunkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Työssäkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Vierailut muiden sukulaisten tai läheisten luona	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä:	☐	☐	☐	☐	☐

- Halutessanne voitte tarkentaa vastaustanne:
9. Aiheuttiko pandemia epätietoisuutta tulevaisuudesta?
    - Perhesuhteiden mahdolliset muutokset, vierailut muiden sukulaisten luona, työpaikka- tai koulumuutokset, jne.
    - Ei vaikutusta | 1. Erittäin vähän | 2. Vähän | 3. Paljon | 4. Erittäin paljon
  10. Missä asioissa pandemia aiheutti epätietoisuutta?

	Ei vaikutusta	Erittäin vähän	Vähän	Paljon	Erittäin paljon
Matkustaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteydenpito sukulaisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Vierailut muiden sukulaisten tai läheisten luona	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten ja nuorten koulunkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Työssäkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä:	☐	☐	☐	☐	☐

- Halutessanne voitte tarkentaa vastaustanne:
- 11. Käytittekö erilaisia digialustoja muiden sukulaisten ja läheisten yhteydenpitoon pandemian aikana?
  - Ei vaikutusta | 1. Erittäin vähän | 2. Vähän | 3. Paljon | 4. Erittäin paljon
- 12. Minkälaisissa tilanteissa käytitte erilaisia digialustoja muiden sukulaisten ja läheisten yhteydenpitoon pandemian aikana?

	Ei ollenkaan	Erittäin vähän	Vähän	Paljon	Erittäin paljon
Videopuhelut kuulumisten vaihtoon	☐	☐	☐	☐	☐
Osallisena etäjuhliissa esim. videopuheluiden kautta, kuten syntymäpäivät, valmistujaiset, häät, jouluku, Eid, jne.	☐	☐	☐	☐	☐
Etänä järjestetyt yhteiset hetket, kuten pelihetket, lukupiirit, jne.	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaisten ja perheen lasten väliset yhteydenpito	☐	☐	☐	☐	☐
Etäharrastukset, esim. urheilu, puutarhanhoito, jne.	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä:	☐	☐	☐	☐	☐

- Halutessanne voitte tarkentaa vastaustanne:
- 13. Miten paljon aikaa käytitte keskimäärin kuukauden aikana yhteydenpitoon sukulaisten ja muiden läheisten kanssa?
  - Ei ollenkaan | 1. Alle 10 h | 2. 11-20 h | 3. 21-30 h | yli 10 h
- 14. Pääsittekö matkustamaan muualta muuttaneen vanhemman kotimaahan pandemian aikana?
  - KYLLÄ | EI
  - Mitkä tekijät vaikuttivat matkustamiseen tai sen estymiseen?
- 15. Onko pandemia vaikuttanut päätöksen tekoon muuttamisesta toiseen maahan?
  - KYLLÄ | EI

- Mitkä käytännön tekijät ovat vaikuttaneet päätöksen tekoon muuttamisesta tai jäämisestä? Perustele.
- Mikä maa on kyseessä?

16. Mitkä asiat ovat pysyneet samanlaisina ennen ja jälkeen pandemian?

	Ei vaikutusta	Erittäin vähän	Vähän	Paljon	Erittäin paljon
Perhesuhteet	☐	☐	☐	☐	☐
Tukiverkostot	☐	☐	☐	☐	☐
Perheen harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Koulunkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Työssäkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Matkustaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteydenpito sukulaisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä:	☐	☐	☐	☐	☐

- Halutessanne voitte tarkentaa vastaustanne:

17. Mitkä asiat ovat muuttuneet ennen ja jälkeen pandemian?

	Ei vaikutusta	Erittäin vähän	Vähän	Paljon	Erittäin paljon
Perhesuhteet	☐	☐	☐	☐	☐
Tukiverkostot	☐	☐	☐	☐	☐
Perheen harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Koulunkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Työssäkäynti	☐	☐	☐	☐	☐
Matkustaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteydenpito sukulaisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä:	☐	☐	☐	☐	☐

- Halutessanne voitte tarkentaa vastaustanne:

18. Minkälaisia hyviä käytäntöjä jäi teidän perheeseen pandemian ajalta?

- Esim. yhteisen ajan muuttuminen, perheen harrastukset, yhteydenpito sukulaisiin, jne. Jakakaa teidän perheenne kokemukset ja vinkit.

19. Oletteko perheenä saaneet vertaistukea?

- Esim. keskustelut muiden kahden kulttuurin perheiden kanssa, Familia ry:n kanssa, jne.
- KYLLÄ | EI
- Olisitko toivonut enemmän tukea ja minkälaista? Perustele.

20. Vapaa sana Covid-19 pandemiasta:

21. Oletteko kiinnostuneita yksilöhaastatteluun perheenä?

- Halutessanne voitte osallistua yksilöhaastatteluun perheenä. Yksilöhaastattelut tuovat laajempia näkökulmia opinnäytetyöhön
- Haastattelua varten valitse KYLLÄ ja lisätää sähköpostiosoitteenne.
- KYLLÄ ___ | EI

Kiitos suuresti vastauksestanne!

Liite 4. Web survey

Thesis survey 2023.

Covid-19 coronavirus created a global pandemic between 2020 and 2022. Many countries imposed different travel restrictions from the beginning of 2020. World Health Organization recommended avoiding travel to prevent the spread of the Covid-19 coronavirus in 2020.

Change was felt and reflected in the families of two cultures. Various restrictive measures were imposed in many countries, e.g. bans on entry and quarantine and as well as long travel restrictions, which made it difficult to travel to the immigrant parent's home country. World Health Organization reported the worst peak of global pandemic of the Covid-19 coronavirus was slowly over end of the year 2022. Last countries reopened their borders in 2022. On May 2023 World Health Organization mention that the Covid-19 coronavirus is no longer a global health threat.

How has the Covid-19 coronavirus affected the immigrant parent's family and other relationships in other country, when the globally has been almost closed during this time? In this online survey we want to find out, how the families of the two cultures have survived the pandemic, especially those living in Finland during the pandemic.

Intercultural families as a term, refers to families in which at least one family member has a different cultural background. This means, that one partner or both partners were not born in Finland or have different cultural backgrounds (Familia 2023). In this survey, we want to survey those families that also have children.

The researcher of the survey is Christine Aalto, a community educator student. This survey is part of the Humak University of Applied Sciences thesis. The author of this study is Familia ry. Please, answer the survey by end of 29th August 2023.

It takes about 15 minutes to answer the survey. The survey is anonymous. Answers are handled in such a way that the person cannot be identified.

At the end of the survey, you will be asked about your interest to participate in an individual interview as a family. In this case, you can leave the contact information for the survey. Interviews are conducted confidentially through the Teams. Only people who have submitted their emails will be selected for the interview (limited number of participants). The contact information provided cannot be combined with anything else, as well as contact information and interview responses are deal with information securely.

BACKGROUND DETAILS OF THE FAMILY

1. Who will answer the questionnaire: mother | father | bonus mother (other adult in the family) | bonus father (other adult in the family) | other, who

2. The survey respondent is: born in Finland | born somewhere else than in Finland
3. How many people are in your family? The question refers to people who live at the same home address or people who live in shifts weeks.
  - 1-3 | 4-6 | 7-9 | 10 or more
  - How many children are in your family, and how old are they?
4. How long has the immigrant parent lived in Finland??
  - Less than 1 year | 1 - 5 year | 6 - 10 year | over 10 year
  - Which country is the immigrant parent from??
5. How long have you lived in Finland as a family? Less than 1 year | 1 - 5 year | 6 - 10 year | over 10 year
6. What languages are used in the family?
  - You can choose multiple languages.
  - Finnish | Swedish | Russian | Estonian | Arabic | English | Somali | Farsi, Persian | Kurdish | Chinese | Albanian | Vietnamese | Thai | Turkish | Spanish | French | German | Other else, what

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE INTERCULTURAL FAMILIES

7. How was the impact of the pandemic possibly visible in everyday life?
  - For example, raising children, changing relationships in the family, travel, family relations, etc.
  - No effect | 1. Very little | 2. Little | 3. Much | 4. Very much
8. In what situations was the impact of the pandemic possibly visible in everyday life?

	No effect	Very little	Little	Much	Very muc
Raising children	☐	☐	☐	☐	☐
Travelling	☐	☐	☐	☐	☐
Contact with relatives	☐	☐	☐	☐	☐
Schooling for the children and youth	☐	☐	☐	☐	☐
Employment	☐	☐	☐	☐	☐
Interest	☐	☐	☐	☐	☐
Visits with other relatives or loved ones	☐	☐	☐	☐	☐
Something else, what: <input style="width: 150px; height: 15px;" type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

- If you wish, you can specify your answer.
9. Did the pandemic cause uncertainty about the future?
    - Possible changes in family relationships, visits to other relatives, workplace or school changes, etc.
    - No effect | 1. Very little | 2. Little | 3. Much | 4. Very much

10. In what things did the pandemic cause uncertainty?

	No effect	Very little	Little	Much	Very much
Travelling	☐	☐	☐	☐	☐
Contact with relatives	☐	☐	☐	☐	☐
Visits with other relatives or loved ones	☐	☐	☐	☐	☐
Schooling for the children and youth	☐	☐	☐	☐	☐
Employment	☐	☐	☐	☐	☐
Interest	☐	☐	☐	☐	☐
Something else, what: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

- If you wish, you can specify your answer:

11. Did you use different digital platforms with relatives and loved ones during the pandemic?

- None | Very little | Little | Much | Very much

12. In what situations did you use different digital platforms with relatives and loved ones during the pandemic?

	None	Very little	Little	Much	Very much
Video Calls for conversation	☐	☐	☐	☐	☐
Involved in a distance celebrations, e.g. via video calls, such as birthdays, graduations, weddings, Christmas, Eid, etc.	☐	☐	☐	☐	☐
Shared moments in a distance remotely, such as common game moments, reading moments, etc.	☐	☐	☐	☐	☐
Communication between relatives and children in the family	☐	☐	☐	☐	☐
Distance interest, eg. sport, gardening, etc.	☐	☐	☐	☐	☐
Something else, what: <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

13. How much time did you spend on average during the month in contact with relatives and other loved ones?

- None | 1. Less than 10 hours | 2. 11-20 hours | 3. 21-30 hours | Over 30 hours

14. Did you get to travel to a immigrant parent's home country during the pandemic?

- YES | NO

- What were the factors that influenced or prevented travel?

15. Has the pandemic influenced on the decision to move to another country?

- YES | NO

- What practical factors have influenced the decision-making process about moving or staying? Please, explain.

- Which country is it?

16. What things have remained the same before and after the pandemic?

	None	Very little	Little	Much	Very much
Family relations	☐	☐	☐	☐	☐
Support networks	☐	☐	☐	☐	☐
Family hobbies	☐	☐	☐	☐	☐
Schooling	☐	☐	☐	☐	☐
Employment	☐	☐	☐	☐	☐
Travelling	☐	☐	☐	☐	☐
Contact with <u>relatives</u>	☐	☐	☐	☐	☐
Something else, what:	☐	☐	☐	☐	☐

- If you wish, you can specify your answer:

17. What has changed before and after the pandemic?

	None	Very little	Little	Much	Very much
Family relations	☐	☐	☐	☐	☐
Support networks	☐	☐	☐	☐	☐
Family hobbies	☐	☐	☐	☐	☐
Schooling	☐	☐	☐	☐	☐
Employment	☐	☐	☐	☐	☐
Travelling	☐	☐	☐	☐	☐
Contact with <u>relatives</u>	☐	☐	☐	☐	☐
Something else, what:	☐	☐	☐	☐	☐

- If you wish, you can specify your answer:

18. What good practices remained in your family from the time of the pandemic?

- Share your family's experiences and tips.

19. Have you received peer support as a family?

- For example, discussions with other families of two cultures, Familial ry, etc.
- YES | NO
- Would you have liked more support and what kind? Please, explain.

20. Free words about the Covid-19 pandemic:

21. Are you interested in an interview as a family?

- If you wish, you can participate in an interview as a family. Interviews bring broader perspectives to the thesis.
- For an interview, please contact us for contact information (email):
- YES, ___ | NO

Thank you very much for your reply!

Liite 5. Haastattelurunko

PERHEEN TAUSTATIEDOT:

1. Ketkä kuuluvat ydinperheeseen?
2. Perheen lasten lukumäärä ja iät?
3. Kuinka pitkään olette perheenä asuneet Suomessa?
4. Maa, josta ulkomailta muuttanut puoliso on kotoisin?
5. Mitä kieliä perheessä puhutaan?

COVID-19 KORONAVIRUKSEN VAIKUTUS PERHEESEEN JA IHMISSUHTEISIIN

1. Onko Covid-19 pandemia on vaikuttanut teidän perheeseen?
  - a. Miten?
2. Miten asiat toimivat/järjestyivät, kun ette tienneet tarkalleen, koska taas pääsette näkemään perheenjäseniä ja muita läheisiä toisesta kotimaasta?
3. Miten autoitte ylläpitämään perheenne lasten ja nuorten suhteita ulkomaalaisen vanhemman kotimaahan/muihin sukulaisiin ja läheisiin?
4. Perheen positiiviset käytännöt suhteiden ylläpitämiseen (ja arkeen) seuraavan mahdollisen pandemian/matkustusrajoituksen aikana?
5. Saitteko vertaistukea pandemian ajalta ja keneltä?
6. Muita ajatuksia pandemian ajalta?

Liite 6. Interview base

BACKGROUND DETAILS OF THE FAMILY

1. Who is part of your family?
2. How many children are in your family, and how old are they?
3. How long have you lived in Finland as a family?
4. Which country is the immigrant parent from??
5. What languages are used in the family?

THE IMPACT OF COVID-19 CORONAVIRUS ON THE FAMILY AND HUMAN RELATIONS

1. Has the Covid-19 pandemic affected your family?
  - o How?
2. How things worked/arranged when you didn't know exactly how to see other family members and other loved ones?
3. How did you helped maintain your family's children's and youth relationships with a immigrant parent's home country and other family relationships?
4. Family positive practices for maintaining relationships and everyday life during the next possible pandemic and travel restriction?
5. Did you receive peer support during the pandemic and from whom?
6. Other thoughts time of pandemic?